

18. Etiam cum essem vobiscum, per voluntatem Dei eram. Ipsum benedicite, et cantate illi.

19. Vidabar quidem vobiscum manducare et bibere; sed ego cibo invisibili, et potu, qui ab hominibus videti non potest, uti.

20. Tempus est ergo ut revertar ad eum qui me misit; vos autem benedicite Deum, et narrate omnia mirabilia ejus.

21. Et cum hec dixisset, ab aspectu eorum ablatiis est, et ultra eum videre non poterant.

22. Tunc prostrati per horas tres in faciem, benedixerunt Deum; et exsurgentes, narraerunt omnia mirabilia ejus.

CAPUT XIII.

Tobias senior benedicit ac gratias agit Domino, et universos ad illipsum hortatur; promittit quoque de restitutione et magna felicitate futura Jerusalem.

1. Aperiens autem Tobias senior os suum, benedixit Domino, et dixit: Magnus es, Domine, in eternum, et in omnia secula regnum tuum;

2. Quoniam tu flagellas, et salvas; deducis ad inferos, et reducis; et non est qui effugiat manum tuam.

3. Confitemini Domino, fili Israel, et in conspectu gentium laudate eum;

4. Quoniam ides dispersit vos inter gentes, que ignorant eum, ut vos enarratis mirabilia ejus, et faciatis scire eos, quia non est alius Deus omnipotens praeter eum.

5. Ipse castigavit nos propter iniquitates nostras; et ipse salvabit nos propter misericordiam suam.

6. Aspicite ergo que fecit nobiscum, et cum timore et tremore confitemini illi; regemque seculorum exalate in operibus vestris.

7. Ego autem in terra servitutis mee confitebor illi, quoniam ostendit maiestatem suam in gentem peccatricem.

8. Convertimini itaque, peccatores, et facite iustitiam coram Deo, credentes quod facit vobiscum misericordiam suam.

9. Ego autem et anima mea in eo labitumur.

¹ Deut. 32, 39. 1 Reg. 9, 6. Sap. 10, 19.
² Isa. 40, 8.

10. Benedicite Dominum, omnes electi eius; agite dies lactius, et confitemini illi.

11. Jerusalem, civitas Dei, castigavit te Dominus in operibus manuum tuarum.

12. Confitere Domino in bonis tuis, et benedic Deum seculorum, ut reddificet in te tabernaculum suum, et revertat ad te omnes captivos, et gaudeas in omnia secula seculorum.

13. Luce splendida fulgebis, et omnes fines terre adorabunt te.

14. Nationes ex longinquo ad te venient, et cuncta deferentes, adorabunt in te Dominum, et terram tuam in sanctificationem habebunt;

15. Nomen enim marum invocabunt in te.

16. Maledicti erunt qui contempserint te; et condemnati erunt omnes qui blasphemaverint te; benediciteque erunt qui edificaverint te.

17. Tu autem letaberis in filiis tuis, quoniam omnes benedicentur, et congregabuntur ad Dominum.

18. Beati omnes qui diligunt te, et qui gaudent super pacem tuam.

19. Anima mea, benedic Domini, quoniam liberavit Jerusalem, civitatem suam, a cunctis tribulationibus ejus Dominus Deus noster.

20. Beatus ero si fuerint reliquie seminis mei ad videndam claritatem Jerusalem.

21. Porte Jerusalem ex sapphire, et smaragdo edificabuntur, et ex lapide pretioso omnis circuitus murarum ejus.

22. Ex lapide candido et mundo omnes platee ejus sternentur; et per vias ejus Alleluia cantabitur.

23. Benedicatis Dominus qui exaltavit eam, et sit regnum ejus in secula seculorum super eam. Amen.

CAPUT XIV.

Tobias senior mortiturus, completis cu. actis suis amicus, filium ac nepotes ad potatum hortatur, atque, sepultis parentibus, a Simeone migrans, quam eventuram dixit, et Jerusalem instaurandam, quod filius observans, tandem ad soceros revertitur, ibique, completis sexaginta annis, moritur.

1. Et consummati sunt sermones Te-

¹ Apoc. 21, 19.

bia. Et postquam illuminatus est Tobias, vixit annis quadraginta duobus, et vidit filios nuptum suorum.

2. Completis itaque annis centum duobus, sepultus est honorifice in Ninive.

3. Quinquaginta annis et sex annorum lumen oculorum auisit, sexagennarius vero recepit.

4. Bolivum vero vitæ suæ in gaudio fuit, et cum bono protectu timoris Dei perrexit in pacem.

5. In hora autem mortis suæ vocavit ad se Tobias, filium suum, et septem juvenes filios ejus, nepotes suos, dixitque eis:

6. Prope erit interitus Ninive, non enim excidit verbum Domini; et fratres nostri, qui dispersi sunt a terra Israel, revertentur ad eam.

7. Omnis autem deserta terra ejus replebitur; et domus Dei, que in ea incensa est, iterum resedificabitur, ibique revertentur omnes timentes Deum.

8. Et relinquent gentes idola sua, et venient in Jerusalem, et inhabitabunt in ea;

9. Et gaudebunt in ea omnes reges terre, adorantes regem Israel.

10. Audite ergo, filii mei, patrem vestrum: Servite Domino in veritate, et inquirete ut faciatis que placita sunt illi;

11. Et filii vestri mandate ut faciant iustitias, et elemosinas, ut sint mores Dei, et benedicant eum in omni tempore in veritate, et in tota virtute sua.

12. Nunc ergo, filii, audite me, et nolite lapidari hic; sed quæcumque de sepe perieritis matrem vestram circa me in uno sepulchro, ex eo dirigite gressus vestros ut exeat hinc;

13. Video enim quia iniquitas ejus finem dabit ei.

14. Factum est autem post obitum matris suæ, Tobias abscessit ex Ninive cum uxore sua, et filiis, et filiarum filie, et reversus est ad soceros suos;

15. Inveniente quoque in incolumes in sectate bona; et curam eorum gessit, et ipse clausit oculos eorum, et omnem hereditatem domus Raguelis ipse percipit, videlicet quintam generationem, filios filiarum suarum.

16. Et completis annis nonaginta novem in timore Domini, cum gaudio sepelierunt eum.

17. Omnis autem cognatio ejus, et omnis generatio ejus in bona vita, et in sancta conversatione permansit, ita ut accepti essent tam Deo quam hominibus, et cunctis habitantibus in terra.

LIBER JUDITH.

CAPUT I.

Arhaxad construit urbem Ecbatanis; ad vero Nabuchodonosor, victo rege Medorum, cunctis regnis imperare cupiens, cunctos ad se militi; quibus abque honore remisit, indignatus jurat se id alturam.

1. Arhaxad itaque, rex Medorum, subjugaverat multas gentes imperio suo, et ipse edificavit civitatem potentissimam, quam appellavit Ecbatanis,

¹ 1 Esdr. 3, 8.

2. Ex lapidibus quadratis et sectis, tecti murus ejus in latitudinem cubitorum septuaginta, et in altitudinem cubitorum triginta; turres vero ejus posuit in altitudinem cubitorum centum.

3. Per quadrum vero eorum, latera utrumque viciorum pedum spatium tendebatur; positique portas ejus in altitudinem turrium;

4. Et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui, et in gloria quadrigiarum suarum.

5. Anno igitur duodecimo regni sui,

Nabuchodonosor, rex Assyriorum, qui regnabat in Ninive, civitate magna, pugnavit contra Arphaxad, et obtinuit eum.

6. In campo magno, qui appellatur Ragan, circa Euphratem, et Tigrin, et Iadason, in campo Erioch, regis Ellicorum.

7. Tunc exaltatum esse regnum Nabuchodonosor, et cor ejus elevatum est; et misit ad omnes qui habitabant in Cilicia, et Damasco, et Libano.

8. Et ad gentes que sunt in Carnelo, et Cedar, et inhabitantes Galileam in campo magno Esdreton.

9. Et ad omnes qui erant in Samaria, et trans flumen Jordanem usque ad Jerusalem, et omnem terram Jesse quoniam pervenerat ad terminos Echiopie.

10. Ad hos omnes misit nuntios Nabuchodonosor, rex Assyriorum;

11. Qui omnes uno animo contradixerunt, et remiserunt eos vacuos, et sine honore abjecerunt.

12. Tunc indignatus Nabuchodonosor rex adversus omnem terram illam, irritavit per thronum et regnum suum quod defenderet se de omnibus regionibus his.

CAPUT II.

Holofernes a Nabuchodonosor mittitur, omnia regna et populos vastatur; describitur potentia virtutis illius; multique locis per ipsum expugnat, velotenus fœcis universos invasit.

1. Anno tertio decimo Nabuchodonosor regis, vigesima et secunda die mensis primi, factum est verbum in domo Nabuchodonosor, regis Assyriorum, et defenderet se.

2. Vocavitque omnes majores nata, omnesque duces, et bellatores suos, et habuit cum eis mysterium consilii sui;

3. Dixitque cogitationem suam in eo esse, ut omnem terram suo subjicaret imperio.

4. Quod dictum cum placuisset omnibus, vocavit Nabuchodonosor rex Holofernem, principem militum suarum.

5. Et dixit ei: Egredere adversus omnem regnum Occidentis, et contra eos principes qui contempserunt imperium meum.

6. Non parces oculis tuis ulli regno, omnemque urbem muniam subjugabis milii.

7. Tunc Holofernes vocavit duces et magistratus virtutis Assyriorum, et dinumeravit viros in expeditionem, sicut

præcepit ei rex, centum viginti milia peditem pugnatorem, et equum sagittariorum duodecim milia.

8. Quomodoque expeditionem suam fecit præire in multitudinem innumerabilem camelorum, cum his que exerebimus sufficerent copiose, boam quoque armenta, gregesque ovium, quorum pars erat numerus.

9. Frumentum ex omni Syria in transitu suo parari constituit.

10. Aurum vero, et argentum de domo regis assumpsit multum nimis.

11. Et profectus est ipse et omnis exercitus cum quadrigis, et equibus, et sagittariis, qui cooperuerunt faciem terræ sicut locustas.

12. Cumque pertransisset fines Assyriorum, venit ad magnos montes Arari, qui sunt a sinistro Cilicie, ascenditque omnia castella eorum, et obtinuit omnem munitionem.

13. Effregit autem civitatem opinissimam Meloth, prædavitque omnes filios Tharsis, et filios Israel, qui erant contra faciem deserti, et ad austram terre Cellon.

14. Et transivit Euphratem, et venit in Mesopotamiam; et fregit omnes civitates excelas, que erant ibi, a torrente Mauber usqueque pervenit ad mare.

15. Et occupavit terminos ejus a Cilicia usque ad fines Japhethi, qui sunt ad austrum.

16. Abduxitque omnes filios Madian, et prædavit omnem locupletationem eorum, omnesque resistentes sibi occidit in ore gladii.

17. Et post hæc descendit in campos Damasci in diebus messis, et succedit omnia sata, omnesque arbores et vineas fecit incidit;

18. Et cecidit timor illius super omnes inhabitantes terram.

CAPUT III.

Holofernes se ultro desinit tentis copis tenti universarum urbium ac provinciarum principes; ex quibus auxiliares ipse sibi assumpsit, et tandem auxiliares ipse sibi destruxit, quo solus Nabuchodonosor deus habebatur.

1. Tunc miserunt legatos suos, universarum urbium ac provinciarum reges ac principes, Syria scilicet Mesopotamie, et Syria-Sobal, et Libya: quoniam

Gilele, qui venientes ad Holofernem, dixerunt:

2. Desinat indignatio tua circa nos: melius est enim ut virentes serviamus Nabuchodonosor, regi magno, et subditi simus tibi, quam morietus cum interitu nostro, ipsi servituti vestrae tamna patiamur.

3. Omnis civitas nostra, omnisque possessio, omnes montes, et colles, et campi, et armenta, boam, gregesque ovium, et universæ facultates nostræ, atque familia, in conspectu tuo sunt.

4. Sicut omnia nostra sub lege tua.

5. Nos, et filii nostri, servi tui sumus.

6. Veni nobis pacificus dominus, et utere servitio nostro, sicut placebit tibi.

7. Tunc descendit de montibus cum equibus in virtute magna, et obtinuit omnem civitatem et omnem inhabitantem terram.

8. De universis autem urbibus assumpsit sibi auxiliares viros fortes, et electos ad bellum.

9. Tantisque metus provincie illis incubuit, ut universarum urbium habitatores principes, et honorati simul cum populis, exiissent obvium venientibus.

10. Excipientes eam cum coronis, et lampadibus, decentes choros in tympanis et tibis.

11. Nec ista tamen facientes, ferocitatem ejus pectoris mitigare poterunt;

12. Nam et civitates eorum destruxit, et locos eorum excidit;

13. Presertim enim illi Nabuchodonosor, rex, et omnes deos terræ exterminaret, videlicet ut ipse solus diceretur deus ab his nationibus que potuissent Holofernis potentia subjugari.

14. Pertransiens autem Syria-Sobal, et omnem Apamam, omnesque Mesopotamiam, venit ad Idumæam in terram Gabsa.

15. Acceptoque civitates eorum, et sedit ibi per triginta dies, in quibus diebus adunari præcepit universum exercitum virtutis sue.

CAPUT IV.

Fili Israel vehementer Holofernem mactantes, locuta Eliachim, sacerdos, esse tantam humana industria, et jejunis ac oratione humilant et affligant, auxiliisque a Domino implorant.

1. Tunc audientes hæc filii Israel, qui

habitabant in terra Juda, timuerunt valde a facie ejus.

2. Tremor et horror invasit sensus eorum, ne hoc faceret Jerusalem et templo Domini, quod fecerat ceteris civitatibus et templis eorum.

3. Et miserunt in omnem Samariam per circuitum usque Jericho, et præcuperaverunt omnes vertices montium;

4. Et muris circumdederunt viros suos, et congregaverunt frumenta in ovium et caprarum, equorumque et camelorum, et universæ facultates nostræ, que est contra faciem campi magni juxta Dothain, et universos per quos via transitus esse poterat.

5. Ut obtinerent ascensus montium, per quos via esse poterat ad Jerusalem, et illic custodiret ubi angustum iter esse poterat inter montes.

6. Et fecerunt filii Israel secundum quod constituerat eis populus Domini, Eliachim.

7. Et clamavit omnis sacerdos ad Dominum instantia magna, et humiliaverunt animas suas in jejunis et orationibus, ipsi et mulieres eorum.

8. Et inducerunt se sacerdos cilicis, et infantes prostraverunt contra faciem templi Domini, et altare Domini operunt cilicio;

9. Et clamaverunt ad Dominum, Deum Israel, unanimiter, ne darentur in prædam infantibus eorum, et uxores eorum in divisionem, et civitates eorum in exterminium, et sancta eorum in pollutionem, et ferent opprobrium gentibus.

10. Tunc Eliachim, sacerdos Domini magnus, circumvixit omnem Israel, allocutusque est eos.

11. Dicebat: Sedite quoniam exaudiet Dominus preces vestras, et manentes permanseritis in jejunis et orationibus in conspectu Domini.

12. Memores estote Moysi, servi Domini, qui Amalec confidentem in virtute sua, et in clypeo suis, et in curribus suis, et in equibus suis, non ferro pugnavit, sed precibus sanctis orando decepit.

13. Sic erunt universi hostes Israel, si perseveraveritis in hoc opere quod constitistis.

14. Sic erunt universi hostes Israel, si perseveraveritis in hoc opere quod constitistis.

1 Esod. 17, 13.

45. Ad hanc igitur exhortationem ejus deprecantes Dominum, permanebant in conspectu Domini.

46. Ita ut eorum hi qui offerant Domino holocausta, praeconiis cunctis offerant sacrificia Domino, et erant cinis super capita eorum.

47. Et ex toto corde suo omnes orabant Deum, ut visitaret populum suum Israel.

CAPUT V.

Rogatus ab Holoferne Achior, dux Ammonitarum, de gente Israhelitarum, eorum dei mirabilia circa populum Israheliticum moneret, quae se temere contra illos pugnaret; quibus auditis, insigilantur ipsi Achior principes Holoferne.

1. Nuntiaturque est Holoferni, principum militum Assyriorum, quod filii Israel prepararent se ad resistendum, ac montium itinera conclusissent.

2. Et furere nimio exarsit in iracundia magna, vocavitque omnes principes Moab et duces Ammon.

3. Et dixit eis: Dicite mihi quis sit populus iste, qui montana obsidet, aut que, et quales, et quante sint civitates eorum; quae etiam sit virtus eorum, aut qua sit multitudo eorum, vel quis rex bellidus illorum;

4. Et quare praeter omnibus qui habitant in Oriente, isti contempserunt nos, et non exterruit obvium nos, ut susciperent nos cum pace?

5. Tunc Achior, dux omnium filiorum Ammon, respondens, ait: Si digneris audire, domine mi, dicam veritatem in conspectu tuo, de populo isto qui in montanis habitat, et non egreditor verbum falsum ex ore meo.

6. Populus iste ex progenie Chaldaeorum est.

7. Hic primum in Mesopotamia habitavit, quoniam noluerunt sequi deos aeternum suorum qui erant in terra Chaldaeorum.

8. Deserentes itaque ceremonias patrum suorum, quae in multitudine deorum erant.

9. Unum Deum calli coluerunt, et qui et praecipit eis ut eirent inde, et habitarent in Charan. Cumque operuisset

¹ Gen. 17, 31.

² Gen. 12, 1.

³ Gen. 46, 6.

omnem terram vemes, et crescerunt in Aegypto, illicque per quadraginta annos sic multiplicati sunt, ut dinumerari eorum non posset exercitus.

10. Cumque gravaret eos rex Aegypti, atque in aedificationibus urbium suarum in lato et latere subjugasset eos, clamaverunt ad Dominum suum, et percussit totam terram Aegypti plagis variis.

11. Et cumque efflissent eos Aegyptii a se, et cessasset plaga ab eis, et iterum eos vellet capere, et ad suum servitium revocare,

12. et fugientibus his Deus calli mare aperuit, ita ut hinc inde aquam quasi mare solidaretur, et isti pede sicco fundum maris perambulando transirent.

13. In quo loco dum innumerabili exercitus Aegyptiorum eos persequeretur, ita squis coepertus est, ut non remaneret vel unus qui factum posteris nuntiaret.

14. Egressi vero mare Rubrum, deserta Sinae montis occupaverunt, in quibus nunquam homo habitare potuit, vel filius hominis requievit.

15. Illic fontes amari obducati sunt eis ad bibendum, et per annos quadraginta annorum de celo consecuti sunt.

16. Ubicumque ingressi sunt sine aera et sagitta, et absque scuto et gladio, Deus eorum pugnavit pro eis, et victi.

17. Et non fuit qui insularet populo isti, nisi quando recessit a cultu Domini Dei sui.

18. Quotiescumque autem praeter ipsum Deum suum, alterum coluerunt, dati sunt in praedam, et in gladium, et in opprobrium.

19. Quotiescumque autem ponitauerunt se recessisse a cultura Dei sui, dedit eis Deus calli virtutem resistendi.

20. Denique Chanaanum regem, et Jebuseum, et Pherozaum, et Bethaem, et Hevaem, et Amorrhoeum, et omnes potentis in Hesebon prostraverunt, et terras eorum, et civitates eorum ipsi possederunt.

21. Et usqueadum non peccarent in conspectu Dei sui, erant cum illis bona Deus enim illorum odit iniquitatem.

22. Nam et ante hos annos cum recessisset a via, quam dederat illis Deus, ut ambularent in ea, exterminati sunt

⁴ Exod. 13, 33.

⁵ Exod. 13, 30.

proelia a multis nationibus; et plurimum eorum captivi abducti sunt in terram non suam.

23. Nuper autem reversi ad Dominum Deum suum, et disperse qui dispersi fuerant, adunati sunt, et ascenderunt montana hinc omnia, et iterum possident Jerusalem, ubi sunt sancta eorum.

24. Nunc ergo, mi domine, perquire si est aliqua iniquitas eorum in conspectu Dei eorum; ascendamus ad illos, quoniam tradens tradit illos Deus coepertis tuis.

25. Si vero non est offensio populi hujus eorum Deo suo, non poterimus resistere illis, quoniam Deus eorum defendet illos, et erimus in opprobrium universae terrae.

26. Et factum est, cum cessasset loqui Achior verba haec, irati sunt omnes magister Holoferne, et coepitabant interficere eum, dicentes ad aliorum:

27. Quis est iste, qui filios Israel possedit resistere regi Nabuchodonosor et exercitibus ejus, homines inermes, et sine virtute, et sine peritia artis pugnae?

28. Ut ergo agnoscat Achior quoniam fallit nos, ascendamus in montana; et cum capdi fuerint potentes eorum, tunc cum eisdem gladio transverberabimur.

29. Ut sciat omnis gens quoniam Nabuchodonosor deus terrae est, et praeter ipsum alius non est.

CAPUT VI.

Intus Holoferne jubet Achiolem duci Bethuliam, ut ea devicta, simul puniatur; at servi, a fundabularis repositi, cum arbori aliquid quem solentem filii Israel, coepit caesa, denique consulatur, Deum invocant impetrante.

1. Factum est autem cum cessasset qui, indignatus Holoferne vehementer, dixit ad Achior:

2. Quoniam prophetas tuos natus dicens, quod gens Israel defendatur a Deo suo, ut ostendam tibi quoniam non est Deus, nisi Nabuchodonosor.

3. Cum percussissemus eos omnes, si-ent hominem unum, tunc et ipse cum illis Assyriorum gladio interibis, et omnis Israel tecum perditione disperiet.

4. Et probabis quoniam Nabuchodonosor dominus sit universae terrae; tuncque gladius militum meorum transiet per latera tua, et confusus cadet later vul-

neratos Israel, et non respirabis ultra, donec exterminaris cum illis.

5. Porro autem si prophetiam tuam veram existimas, non coarctat volutus tuus; et pallor qui faciem tuam obtinet, abscedat a te, si verba mea haec putas impleri non posse.

6. Ut autem noveris quia simul cum illis haec experieris, ecce ex hac hora Iherusalem populo sociaberis, ut dum diligas mei gladii potestas exproperit, ipse simul ultioni subjaceas.

7. Tunc Holoferne praecipit servis suis ut comprehenderent Achior, et perducerent eum in Bethuliam, et tradiderent eum in manus filiorum Israel.

8. Et accipientes eum servi Holoferne, profecti sunt per caempestria; sed cum appropinquasset ad montana, exierunt contra eos fundabularii.

9. Illi autem, divertentes a latere montis, ligaverunt Achior ad arborum manibus et pedibus; et sic victum restibus duxerunt eum, et reversi sunt ad domum suam.

10. Porro filii Israel descendentes de Bethulia, venerunt ad eum; quem solventes duxerunt ad Bethuliam, atque in medium populi illum statuerunt, et cunctati sunt quid rerum esset, quod illum victum Assyrii reliquissent.

11. In diebus illis erant illic principes, Oras, filius Micha de tribu Simon, et Charai, qui et Gethonid.

12. In medio itaque seniorum, et in conspectu orationum, Achior dixit omnia quae locutus ipse fuerat, ab Holoferne interrogatus; et qualiter populus Holofernis voluisset propter hoc verbum interire eum.

13. Et quemadmodum ipse Holoferne iratus iussit eum Israhelitis hinc de causa tradi, ut dum vicerit filios Israel, tunc et ipsum Achior diversis jubeat lateris supplicis, propter hoc quod dixisset: Deus calli defensor eorum est.

14. Cumque Achior universa haec exposuisset, omnis populus coepit in faciem, adorantes Dominum, et communi lamentatione et fletu unanimes precos suas Domino eisdem.

15. Dicentes Domine, Deus calli et terra, in te superbia eorum, et respice ad nostram humilitatem, et faciem sanctorum tuorum attende; et ostensa quoniam non dereliquis praesumentes

¹ Sap. 5, 6.

de te, et presumentes de se, et de sua virtute gloriantur, humiles.

16. Finito itaque fletu, et per totam diem oratione populorum completa, consolati sunt Achior,

17. Dicentes: Deus patrum nostrorum, cuius in virtutem predicasti, ipse tibi hanc dabit vicissitudinem, ut eorum magis tu interitum videas.

18. Cum vero Dominus Deus noster dederit hanc libertatem servis suis, sit et tecum Deus in medio nostri, ut sicut placerit tibi, ita cum tuis omnibus conversaris nobiscum.

19. Tunc Ozias, fatis consilio, suspexit cum in domum suam, et fecit et cenam magnam.

20. Et vocatis omnibus presbyteris, simul expleto jejuniu referunt.

21. Postea vero convocatus est omnis populus, et per totam noctem intra ecclesiam oraverunt, petentes auxilium a Deo Israel.

CAPUT VII.

Holofernes Bethuliam obsidet, ac, praecio aqueducta, habet fontes omnes custodiri; quoque pro castris, ad cruciatu, civitatem tradere cupit; Ozias tamen, princeps populi, persuadet ut ad quinque dies hoc differatur.

1. Holofernes ante altera die praecipit exercitibus suis, ut ascenderent contra Bethuliam.

2. Erant autem pedites bellatorum centum viginti milia, et equites viginti duo milia, praeter preparationes virorum illorum, quos occupaverat captivitas, et abducti fuerant de provinciis et urbibus universi juvenis.

3. Omnes paraverunt se pariter ad pugnam contra filios Israel, et venerunt per crupinam montis usque ad apicem qui respicit super Bethlain, a loco qui dicitur Belina, usque ad Chelmon qui est contra Esdreleu.

4. Filii autem Israel, ut viderant multitudinem illorum, prostraverunt se super terram, mittentes cinerem super capita sua, unanimis orantes ut Deus Israel misericordiam suam ostenderet super populum suum.

5. Et armamentos arma sua bellica, sederunt per loca quae ad angustis itineris tramitem dirigunt inter montes, et erant custodientes ea tota die et nocte.

6. Porro Holofernes, dum circuit per

gyrum, reperit quod fons qui indubat, aquaeductum illorum a parte australi extra civitatem dirigeret; et iucidi praesolus aquaeductum illorum.

7. Erant tamen non longe a mari fontes, ex quibus factum videbatur lavare aquam, ad refocilandum potum quam ad potandum.

8. Sed filii Ammon et Moab accesserunt ad Holofernem, dicentes: Fili Israel non in lancea nec in sagitta confidit, sed montes defendunt filios, et manent illos colles in praecipio constituti.

9. Ut ergo sine congressione pugna possis superare eos, pone custodes fontibus, ut non hauriant aquam ex eis, et sine gladio interficias eos; vel certe fatigati tradent civitatem tuam, quam putant in montibus positam superari non posse.

10. Et placuerunt verba haec eorum Holoferne et eorum satellitibus ejus, et constituit per gyrum centenarios per singulos fontes.

11. Cumque ista custodia per dies viginti fuisset expleta, defecerunt ceterae, et collectiones aquarum, omnibus habitantibus Bethuliam, ita ut non esset intra civitatem quid satiaretur vel una die, quoniam ad mensuram dabatur populi aqua quotidie.

12. Tunc ad Oziam congregati omnes viri femineque, juvenes et parvuli, omnes simul una voce

13. Divrunt: Judioet Deus inter nos et te, quoniam fecisti in nos mala, verum loqui pariter cum Assyriis; et propter hoc vendidit nos Deus in manibus eorum.

14. Et ideo non est qui adjuvet, cum prostraverunt aucto oculis eorum in sili et perditione magna.

15. Et tunc congregatae universos qui in civitate sunt, ut sponte tradamus qui omnes populo Holofernis.

16. Mellius est enim ut captivi benedicamus Dominum viventes, quam moriamur, et simus opprobrium omni carni, cum viduerimus otiores nostras et infantes nostros morti ante oculos nostros.

17. Contestamur hodie caelum et terram, et Deum patrum nostrorum, qui ulciscitur nos secundum peccata nostra, ut iam tradatis civitatem in manu militum Holofernis, et sit finis nosse brevis

¹ Exod. 5, 21.

in ore gladii, qui longior efficitur in ariditate siliis.

18. Et cum haec divisisset, factus est fletus et ululatus magnus in ecclesia ab omnibus, et per multas horas una voce clamaverunt ad Deum, dicentes:

19. Peccavimus cum patribus nostris, iniquo agimus, iniquitatem fecimus.

20. Tu, quia pius es, miserece nostri, aut in tuo flagello vindica iniquitates nostras; et noli tradere confitentes te populo qui ignorat te.

21. Ut non dicant inter gentes: Ubi est Deus eorum?

22. Et cum, fatigati his clamoribus, et his fl. tibus lassati, siluissent.

23. Exurgens Ozias infusus lacrymis, dixit: Equo animo estote, fratres, et hos quinque dies expectemus a Domino misericordiam.

24. Forsitan enim indignationem suam abscedet, et dabit gloriam nomini suo.

25. Si autem, transactis quinque diebus, non venerit adiutorium, faciemus haec verba, quae locuti estis.

CAPUT VIII.

Judith, cuius stirps et laus describitur, vacillantes presbyteros et pro angusta deditionem quanto die meditante objurgat, quod tempus Domini misionem praescripserit; eosque hortatur ut patrum exemplo populum ad patientiam animet, ac pro se Deum precetur, nec factum suum scrutentur.

1. Et factum est cum audisset haec verba Judith vidua, quae erat filia Merari, filii Idox, filii Joseph, filii Ozias, filii Eli, filii Jannoe, filii Gedee, filii Eaphraim, filii Achitob, filii Melchis, filii Eon, filii Nathaniae, filii Salathiel, filii Simeon, filii Ruban

2. (Et vir ejus fuit Manasses, qui mortuus est in diebus messis hordeaceae):

3. Instabat enim super alligantes manus in campo, et venit aestus super caput ejus, et mortuus est in Bethulia, civitate sua, et servituitus est illic cum patribus suis.

4. Erat autem Judith relicta ejus vidua, jam annis tribus, et mensibus sex.

5. Et in supercilibus domus suae fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum pellis suis clausa morabatur.

6. Et habens super lumbos suos cili- dum, jejunabat omnibus diebus vite

¹ Ps. 105, 6.

suae, praeter sabbata, et neomenias, et festa domus Israel.

7. Erat autem elegantis aspectu nimis; cui vir suus reliquerat divitias multas et familiarum copiosam, ac possessiones armentis bonum et gregibus ovium plenas.

8. Et erat haec in omnibus famosis-simum, quoniam timebat Dominum valde, nec erat qui loqueretur de illa verbum malum;

9. Haec itaque cum audisset quoniam Ozias promississet quod transacto quinto die traderet civitatem, misit ad presbyteros Chabri et Charni.

10. Et venerunt ad filiam, et dixit illi: Quod est hoc verbum, in quo consentis Ozias, ut tradat civitatem Assyriis, si intra quinque dies non venerit vobis adiutorium?

11. Et qui aestis vos, qui tentatis Dominum?

12. Non est iste sermo, qui misericordiam provocet, sed potius qui iram excitet, et furorem accendat.

13. Possuistis vos tempus misionem Domini, et in arbitrium vestrum diem constituistis ei.

14. Sed quia patiens Dominus est, in hoc ipso ponite meum, et indulgentiam ejus fassis lacrymis postulemus;

15. Non enim quasi homo, sed Deus comminabitur, neque sicut filius hominis ad iracundiam infirmabitur.

16. Et ideo humiliter illi animas nostras, et in spiritu constituti humiliati, servientes illi,

17. Dicamus flentes Domino, ut secundum voluntatem suam, sic faciat nobiscum misericordiam suam, ut sicut contritatum est cor nostrum in superbia eorum, ita etiam de nostra humilitate glorierunt;

18. Quoniam non sumus accuti peccata patrum nostrorum, qui dereliquerunt Deum suum, et adoraverunt deos alienos.

19. Pro quo scelere dati sunt in gladium, et in rapinam, et in confusionem inimici sui; nos autem alterum Deum nescimus praeter ipsum.

20. Expectemus humiles consolationem ejus, et exquirat sanguinem nostrum de afflictionibus inimicorum nostrorum, et humiliabit omnes gentes quaecumque insurgunt contra nos, et faciet illas sine honore Dominus Deus nostrus.

21. Et nunc, fratres, quoniam vos estis

presbyteri in populo Dei, et ex vobis pendet anima illorum, ad eloquium vestrum corda eorum erigite, ut memores sint quia tentati sunt patres nostri ut probarentur si vere colerent Deum suum.

22. Memores esse debent quomodo pater noster Abraham tentatus est, et pro multis tribulationibus probatus, Dei amicus effectus est.

23. Sic Isaac, sic Jacob, sic Moyses, et omnes qui placuerunt Deo, pro multis tribulationibus transierunt fideles.

24. Illi autem qui tentationes non susceperunt cum timore Domini, et impatientiam suam, et improperium murmurantis sue contra Dominum proclerunt.

25. Exterminati sunt ab exterminatoribus, et a serpentibus perierunt.

26. Et nos ergo non ulciscamur nos pro his que patimur;

27. Sed reputantes peccatis nostris hæc ipsa supplicia minora esse flagella Domini, quibus quasi serpi corrumpimur, ad emendationem, et non ad perditionem nostram evenisse credamus.

28. Et dicantur illi Orlas et presbyteri: Omnia que locuta es vera sunt, et non est in sermonibus tuis ulla reprehensio.

29. Nunc ergo ora pro nobis, quoniam mulier sancta es, et firmus Deum.

30. Et dixit illis Judith: Sicut quæpotui loqui Dei esse cognoscitis.

31. Ita quod facere disposui probate si ex Deo est, et orate ut firmum faciat Deus consilium meum.

32. Stabitis vos ad portam nocte ista; et ego exeam cum abra mea; et orate, ut sicut dixisti, in diebus quibus respiciat Dominus populum suum Israel.

33. Vos autem nolo ut scrutemini acetum meum; et usque dum renuntium vobis, nihil aliud fiat, nisi oratio pro me ad Dominum Deum nostrum.

34. Et dixit ad eam Orlas, princeps Juda: Vade in pace; et Dominus sit tecum in ultionem inimicorum nostrorum. Et revertentes, abierunt.

CAPUT IX.

Judith, esse affligens ac omnilians, pro populo

1 Gen. 22, 1.
2 1 Cor. 10, 9.

liberationis prostrata peccata, usque ad virtus datur eversionis Holoferneum.

1. Quibus abscedentibus, Judith ingressa est oratorium suum; et induens se cilicio, posuit cinerem super caput suum; et prosternens se Domino, clauabat ad Dominum, dicens:

2. Domine, Deus patris mei Simoon, qui dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum, qui violatores existerant in coinquinatione sua, et demoderant femur virginis in confusione;

3. Et dedisti mulieres illorum in prædium, et filias illorum in captivitatem, et omnem prædium in divisionem servis tuis qui zelaverunt zelum tuum; subveni, queso te, Domine Deus meus, mihi vidua.

4. Tu enim fecisti priora, et illa post illa cogitasti, et hoc factum est quod ipse voluisti.

5. Omnes enim viæ tuæ paratæ sunt, et tuæ judicia in tua providentia posuisti.

6. Respice castra Assyriorum nunc, sicut tunc castra Aegyptiorum videre dignatus es, quando post servos tuos armati currebant, confidentes in quadrigis, et in equitata suo, et in multitudine bellatorum.

7. Sed aspexisti super castra eorum, et tendere fatigaverunt eos.

8. Tenuit pedes eorum abyssus, et æque operauerunt eos.

9. Sic stant et isti, Domine, qui confidunt in multitudine sua, et in curibus suis, et in cœcis, et in scutis, et in sagittis suis, et in lanceis gloriatur.

10. Et nesciunt quia tu ipse es Deus noster, qui conteris bella ab initio, et Dominus nomen est tibi.

11. Erige brachium tuum, sicut ab initio; et alidæ virtutum illorum in virtute tua; cadat virtus eorum in inacidia tua, qui promittant se violare sancta tua, et polluere tabernaculum nominis tui, et deicere gladio suo cornu altaris tui.

12. Fac, Domine, ut gladio proprio ejus superbia amputetur.

13. Capiatur itaque oculorum suorum in me; et percussus eum ex labiis caritatis mee.

14. Da mihi in animo constantiam ut

1 Gen. 34, 20.
2 Esod. 14, 9.

contemnam illum, et virtutem ut overtam illum.

15. Erit enim hoc memorabile nominis tui, cum manus femina deiecerit eum.

16. Non enim in multitudine est virtus tua, Domine; neque in æquorum viribus volentis tua est, nec superbi ab initio placerunt tibi; sed humilium et mansuetorum semper tibi placuit deprecari.

17. Deus calorum, creator aquarum, et Dominus totius creature, exaudi me miseram deprecantem, et de tua misericordia presumentem.

18. Memoro, Domine, testamenti tui, et de rebus in ore meo, et in corda meo consilium corrobora, ut domus tua in sanctificatione tua permaneat.

19. Et omnes gentes agnoscant quia tu es Deus, et non est alius præter te.

CAPUT X.

Judith pulcherrima, optissime ornata, Bethulia cum sua ancilla egreditur, et ab exploratoribus deprehensa ducitur ad Holoferneum, qui mor ejus captus pulcherritudine.

1. Factum est autem, cum cessasset clamare ad Dominum, surrexit de loco in quo jacerat prostrata ad Dominum;

2. Vocavit abram suam, et descendens in domum suam, abtulit a se cilicium, et exiit se vestimentis viduitatis vas.

3. Et lavit corpus suum, et unxit se myro optimo, et discriminavit cinem capitis sui, et imposuit mitram super caput suum, et induit se vestimentis juvenutis sue, indutrosque sandalia pedibus suis, assumpsitque dextralia, et lilia, et inares, et annulos, et omnibus ornamentis suis ornavit se.

4. Cui etiam Dominus contulit splendorem, quoniam omnis ista compositio, non ex libidine, sed ex virtute pendebat; et ideo Dominus hæc in illam pulchritudinem amplavit, ut incomparabili decore omnium oculis appareret.

5. Imposuit itaque abra suas ascopeum vini, et vas olei, et potentiam, et panthas, et panes, et caseum, et profecta est.

6. Cumque venissent ad portam civitatis, invenerunt expectantem Orlam et presbyteros civitatis.

7. Qui cum vidissent eam, stupentes mirati sunt nimis pulchritudinem ejus.

8. Nihil tamen interrogantes eam, diriserunt transire, dicentes: Deus pater nostrorum det tibi gratiam, et omne consilium tui cordis sua virtute corroborat, ut glorioris super te Jerusalem, et si nomen tuum in numero sanctorum et iustorum.

9. Et dixerunt illi qui illic erant, omnes una voce: Fiat fiat!

10. Judith vero, orans Dominum, transivit pro portas, ipsa et abra ejus.

11. Factum est autem, cum descendissent montem circa ortum diei, occurrerunt ei exploratores Assyriorum, et tenuerunt eam, dicentes: Unde venis, ad quod vadis?

12. Quæ respondit: Filia sum Holoferneum; ideo ego fugi a facie eorum, quoniam futurum spero quod dentur vobis in deprecationem, pro eo quod contemneretis vos, noluerunt ultra tradere seipsum, ut invenirent misericordiam in conspectu vestro.

13. Hæc de causa cogitavi mecum, dicens: Vadam ad faciem principis Holoferneum, ut intidem illi secreta illorum, et ostendam illi quo aditu possit obtinere eos, ita ut non cadat vir unus de exercitu vestro.

14. Hæc de causa cogitavi mecum, dicens: Vadam ad faciem principis Holoferneum, ut intidem illi secreta illorum, et ostendam illi quo aditu possit obtinere eos, ita ut non cadat vir unus de exercitu vestro.

15. Et cum audisset virum illi verba ejus, considerabant faciem ejus; et erat in oculis eorum stupor, quoniam pulchritudinem ejus mirabantur nimis.

16. Et dixerunt ad eam: Conservasti animam tuam, eo quod tale reperisti consilium, ut descenderes ad dominum nostrum.

17. Hæc autem scias, quoniam cum aeteris in conspectu ejus, bene tibi faciet, et eris gratissima in corde ejus. Dixeruntque illam ad tabernaculum Holoferneum, annuntiantes eam.

18. Cumque intrassent ante faciem ejus, statim captus est in suis oculis Holoferneus.

19. Dixeruntque ad eum satellites ejus: Quis contemnat populum Hebræorum, qui tam decoras mulieres habent, ut non pro his merito pugnare contra nos debeamus?

20. Videns itaque Judith Holoferneum sedentem in conopeo quod erat ex purpura, et auro, et smaragdo, et lapidibus pretiosis intextum.

21. Et cum in faciem ejus intendisset, adoravit eam, prosternens se super

terram; et elevarunt eam servi Holofernis, jubente domino suo.

CAPUT XI.

Judith ab Holoferne de causa fugæ suæ interrogata imponit illi, speciosam pollicens victoriam.

1. Tunc Holofernes dixit ei: *Æquo animo esto, et non pavere in corde tuo, quoniam ego nunquam nocui viro qui voluit servire Nabuchodonosor regi.*

2. Populus autem tuus si non contempnisset me, non levassent lanceam meam super eum.

3. Nunc autem dice mihi quæ est causa recessisti ab illis, et placuit tibi ut venires ad nos?

4. Et dixit illi Judith: *Sume verba ancilla tuæ, quoniam si secutus fueris verba ancilla tuæ, perfectam rem faciet Dominus tecum.*

5. Vivit enim Nabuchodonosor, rex terre, et vivit virtus ejus, quæ est in te ad correptionem omnium animarum errantium; quoniam non solum homines servantur illi per te, sed et bestie agri obtemperant illi.

6. Nutritur enim animi tui industria universis gentibus, et indicantur est omni seculo, quoniam tu solus bonus et potes es in omni regno ejus, et disciplina tua omnibus provinciis predicatur.

7. Næc hoc latet quod loentus est Achior, nec illud ignoratur quod iussis evenire;

8. Constat enim tuum nostrum scilicet peccatis offensum, et mandaverit per prophetas suos ad populum, quod tradat eum pro peccatis suis.

9. Et quoniam sciunt se offendisse Deum suum Iisrahel, tremor tuus super ipsos est.

10. Insuper etiam fames invasit eos; et ab ariditate aquæ jam inter mortuos computantur.

11. Denique hoc erulant, ut interficiant pecora sua, et bibant sanguinem eorum.

12. Et sancta Domini Dei sui, quæ præcepit Deus non contingi, in frumento, vino, et oleo, hæc cogitaverunt impendere, et voluit consumi quæ nec manibus debent contingere. Ergo quoniam

1 Sup. 5, S.

hæc faciunt, certum est quod in perditionem dabuntur.

13. Quod ego, ancilla tuæ, cognoscens, fugi ab illis; et misit me Dominus hæc ipsa nuntiare tibi.

14. Ego enim, ancilla tuæ, Deum colo, etiam nunc apud te; et existit ancilla tuæ, et orabo Deum.

15. Et dicit mihi quando cis reddo, peccatum suum; et veniens nuntio tibi, ita ut ego adducam te per mediam Jerusalem, et habebis omnem populum Israel, sicut eras quibus non est pastor; et non latrabit vel unus canis contra te.

16. Quoniam hæc mihi dicta sunt per providentiam Dei.

17. Et quoniam iratus est illis Deus, hæc ipsa misit sum nuntiare tibi.

18. Placerunt autem omnia verba hæc coram Holoferne et coram paucis ejus; et mirabantur sapientiam ejus, et dicebant alter ad alterum:

19. Non est talis mulier super terram in aspectu, in pulchritudine, et in sensu verborum.

20. Et dixit ad illam Holoferes: Benefecit Deus, qui misit te ante populum, ut des illum tu in manibus nostris.

21. Et quoniam bona est promissio tuæ, si fecerit mihi hoc Deus tuus, erit et Deus meus; et te in domo Nabuchodonosor magnus eris, et nomen tuum nominabitur in universa terra.

CAPUT XII.

Judith, in locum thesaurorum Holofernis introducta, fœculam obtulit propriis amentibus, nocteque ad orationem egrediens; quarto autem die in convivium invitata, eam Holoferne comedit ac bibit; quæ ejus concupiscentia ardens, vehementer labitur.

1. Tunc jussit eam introire ubi positæ erant thesauri ejus, et jussit illic manere eam; et constituit quid daretur illi de convivio suo.

2. Cui respondit Judith, et dixit: *Nunc non potero manducare ex his quæ mihi præcipis tribui, ne veniat super me offensio; ex his autem quæ mihi detulisti, manducabo.*

3. Cui Holoferes ait: *Si defecerit tibi ista quæ tecum detulisti, quid faciemus tibi?*

4. Et dixit Judith: *Vivit anima tuæ, domine meus, quoniam non expendet omnia hæc ancilla tuæ, donec faciat Deus*

in manu mea hæc quæ cogitavi. Et induxerunt illam servi ejus in tabernaculum quod præparavit.

5. Et petiit, cum introiret, ut daretur et copia nocte, et ante lucem, egrediendi foras ad orationem, et deprecandi Dominum.

6. Et præcepit cubiculariis suis, ut sicut placeret illi, exiret et introiret ad adorandum Deum suum per tribunal.

7. Et existit noctibus in vallem Bethulæ, et baptizabat se in fonte aquæ.

8. Et ut ascendebat, orabat Dominum, Deum Israel, ut dirigeret viam ejus ad liberationem populi sui.

9. Et introiens, munda manebat in tabernaculo, usque dum acciperet escam suam in vesperem.

10. Et factum est, in quarto die Holofernes fecit cenam servis suis, et dixit ad Vago, eunuchum suum: *Vade, et suade Hebræam illam ut sponte consentiat habitare mecum.*

11. Fecum est enim apud Assyrios si femina irideat virum, agendo ut immunis ab eo transeat.

12. Tunc introitvi Vago ad Judith, et dixit: *Non verear bona puella introire ad dominum meum, ut honorificetur ante faciem ejus, ut manducet eam eo, et bibat vinum in juvenitate.*

13. Cui Judith respondit: *Quæ ego sum, ut contradicam domino meo?*

14. Omne quod erit ante oculos ejus bonum et optimum, faciam; quidquid autem illi placuerit, hoc mihi erit optimum omnibus diebus vite meæ.

15. Et surrexit, et ornavit se vestimento suo; et ingressa stetit ante faciem ejus.

16. Cor autem Holofernis concussum est, erat enim ardens in concupiscentia ejus.

17. Et dixit ad eam Holoferes: *Bibe nunc, et accumbe in juvenitate, quoniam invenisti gratiam coram me.*

18. Et dixit Judith: *Bibam, domine, quoniam magnificentia est anima mea hostie præ omnibus diebus meis.*

19. Et accepit, et manducavit, et bibit coram ipso, ea quæ paraverat illi ancilla ejus.

20. Et jucundus factus est Holoferes ad eam, bibitque vinum multum nimis, quantum nunquam biberat in vita sua.

CAPUT XIII.

Judith, facta ad Deum oratione, præsedit acinose caput eam Holofernis; quod ad concives Bethuliam dolens, eos ad gratiarum actionem hortatur; ipsa vero ab omnibus benedicitur, et Achior, viso Holoferis capite, obstupescit.

1. Ut autem sero factum est, festinaverunt servi illius ad hospitia sua; et conclusit Vago ostia cubiculi, et abiit.

2. Erant autem omnes fatigati a vino; 3. Eratque Judith sola in cubiculo.

4. Porro Holoferes jacebat in lecto, nimis ebrietas sopitus.

5. Dixit autem Judith puella suæ ut staret foris ante cubiculum, et observaret.

6. Stetitque Judith ante lectum, orans cum lacrymis, et laborium motu in silentio.

7. Dicens: *Confirma me, Domine, Deus Israel, et respice in hac hora ad opera manuum mearum, ut, sicut promisisti, Jerusalem, civitatem tuam, erigam; et hoc quod credens per te posse fieri, cogitavi, perficiam.*

8. Et cum hæc dixisset, accessit ad columnam quæ erat ad caput lectuli ejus, et pugionem ejus, qui in ea ligatus pendebat, exsolvit.

9. Cunque evaginasset illum, apprehendit comam capitis ejus, et ait: *Confirma me, Domine Deus, in hac hora.*

10. Et percussit bis in cervicem ejus, et abscidit caput ejus, et abstulit conopæonem ejus a columnis, et evolvit corpus ejus truncum.

11. Et post pusillum exivit, et tradidit caput Holofernis ancillæ suæ, et jussit ut mitteret illud in parvam suam.

12. Et exierunt duo, secundum consuetudinem suam, quasi ad orationem, et transierunt castra; et gyrantes vallem, venerunt ad portam civitatis.

13. Et dixit Judith a longe custodibus murorum: *Aperite portas, quoniam nobiscum est Deus; qui fecit virtutem in Israel.*

14. Et factum est, cum audissent viri vocem ejus, vocaverunt presbyteros civitatis;

15. Et concurserunt ad eam omnes, a minio usque ad maximum, quoniam sperabant eam jam non esse venturam.

16. Et accedentes luminaria, congyraverunt circa eam universi; illa autem ascendens in eminentiorum locum, jus-

sit fieri silentium. Cumque omnes tu-
cuisent.

17. Dixit Judith : Laudate Dominum
Deum nostrum, qui non deseruit speran-
tes in se.

18. Et in me ancilla sua adimplevit
misericordiam suam, quam promissit do-
mum Israel, et interfecit in manu mea
hostem populi sui hac nocte.

19. Et proferens de pera caput Holo-
fernis, ostendit illis, dicens : Ecce caput
Holofernis, principis militum Assyrio-
rum; et ecce compegi illum in quo re-
cumbat in ebrietate sua, ubi per ma-
num feminæ percussit illum Dominus
Deus noster.

20. Vivit autem ipse Dominus, qui-
oniam custodivit me angelus ejus, et hinc
causam, et hinc commemorantem; et inde
hoc revertentem, et non permisit mihi Do-
minum ancillam suam conquinari, sed
sine pollutione peccati revocavit me vo-
lens, gaudentem in victoria sua, in eva-
sione mea, et in liberatione vestra.

21. A Confiteamini illi omnes, quoniam
bonus, quoniam in seculum misericordi-
a ejus.

22. Universi autem adorantes Domi-
num, dixerant ad eam : Benedixit tu
Dominus in virtute sua, quia per te ad
nihilum redegit inimicos nostros.

23. Porro Ozias, princeps populi Is-
rael, dixit ad eam : Benedicta es tu, fi-
lia, a Domino Deo, excedis, præ omnibus
mulieribus super terram.

24. Benedictus Dominus qui creavit
caelum et terram, qui te direxit in vul-
nera capitis principis inimicorum nos-
trorum;

25. Quia hodie nomen tuum ita mag-
nificavit, ut non recedat laus tua de ore
hominum qui memores fuerint vir-
tutis Domini in æternum, pro quibus
non pepererit anima tua, propter an-
gustiam et tribulationem generis tui, sed
subvenisti ruinae ante conspectum Dei
nostri.

26. Et dixit omnis populus : Fiat!
fiat!

27. Porro Achior vocatus venit, et
dixit ei Judith : Deus Israel, cui tu tes-
timonium dedisti quod ulciscatur se de
inimicis suis, ipse caput omnium incre-
dulorum incidit hac nocte in manu mea.

28. Et ut probes quia ita est, ecce ca-
put Holofernis quæ in contempta super-

his suis Deum Israel contempit, et
ibi interitum minabatur, dicens : Cum
captus fuerit populus Israel, gladio per-
forari precipiam latera tua.

29. Videns autem Achior caput Holo-
fernis, angustatus præ pavore, cecidit
in faciem suam super terram, et muta-
vit animam ejus.

30. Postea vero quam resumpto spi-
ritu recreatus est, prociidit ad pedes
ejus, et adoravit eam, et dixit :

31. Benedicta tu a Deo tuo in eam
tabernaculo Jacob, quoniam in omni
parte que audivit nomen tuum, magni-
ficabitur super te Deus Israel.

CAPUT XIV.

Holofernis capite de muro Bethulæ suspeso,
Achiorque circumciso, Judæi in Assyria
irruunt, qui Holofernum excitant, motu-
queque invasentes, vehementer timore ex-
citantur.

1. Dixit autem Judith ad omnem po-
pulum : Audite me, fratres; suspendite
caput hoc super muros nostros.

2. Et erit, cum extiterit sol, accipiet
unusquisque arma sua, et exiit cum im-
petu, non ut descendatis deorum, sed
quasi impetum facientes.

3. Tunc exploratores necesse erit ut
fugiant ad principum suum excitandum
ad pugnam.

4. Cumque duces eorum enarrerint
ad tabernaculum Holofernis, et inven-
erint cum truncum in suo sanguine ve-
lutatum, decidet super eos timor.

5. Cum cognoveritis fugere eos, et
post illos securi, quoniam Dominus con-
teret illos sub pedibus vestris.

6. Tunc Achior, videns virtutem quam
fecit Deus Israel, relicto gentilitatis ritu,
credidit Deo, et circumcidit carnem
præputii sui, et appositus est ad po-
pulum Israel, et omnis successio generis
ejus usque in hodiernum diem.

7. Mox autem ut ortus est dies, sus-
penderunt super muros caput Holofer-
nis; acceptique unusquisque vir arma
sua, et egressi sunt cum grandi strepitu
et ululatu.

8. Quod videntes exploratores, ad ta-
bernaculum Holofernis concurrerunt.

9. Porro hi qui in tabernaculo erant,
venientes, et ante ingressum cubitali
perstreptos, excitandi gratia, inquit-
tudinem arte moliebantur, ut non ab

excitantibus, sed a sonantibus Holofer-
nis evigilaret.

10. Nullus enim audebat cubiculum
virtutis Assyriorum pulsando aut in-
trando aperire.

11. Sed cum venissent ejus duces ac
tribuni, et universi majores exercitus
regis Assyriorum, dixerunt cubiculariis :

12. Intrate, et excitate illum, quoniam
egressi muros de cavernis suis ausi sunt
provocare nos ad prelium.

13. Tunc ingressus Vago cubiculum
ejus, stetit ante cortinam, et plausum
regis Assyriorum, dixerunt cubiculariis :

14. Intrate, et excitate illum, quoniam
egressi muros de cavernis suis ausi sunt
provocare nos ad prelium.

15. Sed cum nullum motum facientis
sensu aurium caperet, accessit proximans
ad cortinam, et elevans eam, vidensque
cadaver absque capite Holofernis in suo
sanguine tabulaculo jacere super terram,
exclamavit voce magna cum fletu, et scit-
dit vestimenta sua.

16. Et ingressus tabernaculum Judith,
non invenit eam, et exiit illi foras ad po-
pulum.

17. Et dixit : Una mulier hebraea fecit
confessionem in domo regis Nabuchodo-
nosor; ecce enim Holofernis jacet in
terra, et caput ejus non est in illo.

18. Quod cum audissent principes vir-
tutis Assyriorum, sciderunt omnes ves-
timenta sua; et intolerabilis timor et tre-
mor occidit super eos, et turbati sunt
animi eorum valde.

19. Et factus est clamor incomparabi-
lis in medio castrorum eorum.

CAPUT XV.

Assyrii eade ducis sui percussit, omnibus re-
lictis, fugant; et Judæi eos persequuntur,
et cadunt; et spoliis collectis plurimum
dedit sunt; Judith a populo et pontifice
beneficitur; et quo Holofernis propria fue-
rat, ipsa traditur.

1. Cumque omnis exercitus decollatum
Holofernum audisset, fugit metus et con-
silium ab eis, et solo tremore et metu
agitati, fugæ præsidium sumunt.

2. Ita ut nullus loqueretur eum pro-
ximo suo, sed inclinato capite, relicti
omnibus, evadere festinabant Hebreos,
quos armatos super se venire audiebant,
fugientes per vias camporum et semitas
collium.

3. Videntes itaque filii Israel fugien-
tes, secuti sunt illos, descendentesque

clangentes tubis, et ululantes post
ipso.

4. Et quoniam Assyrii non adunati,
in fugam ibant precipites; filii autem
Israel uno agmine persequentes, debili-
tabant omnes quos invenire potuissent.

5. Misit itaque Ozias nuntios per om-
nes civitates et regiones Israel.

6. Omnis itaque regio omnisque urbs,
electam juventutem armatam misit post
eos; et persecuti sunt eos in ore gladii,
quosque pervenirent ad extremum
finium suorum.

7. Reliqui autem qui erant in Bethu-
lia ingressi sunt castra Assyriorum, et
prædum quam fugientes Assyrii reliqua-
rant, abstulerunt, et onustati sunt valde.

8. Hi vero qui victores reversi sunt ad
Bethuliam, omnia que erant illorum ad-
tulerunt secum, ita ut non esset memo-
ria in peccatis et juvenitis, et universis
mobilibus eorum, ut a minimo usque
ad maximum omnes divites fierent de
prædationibus eorum.

9. Joacim autem, summus pontifex,
de Jerusalem venit in Bethuliam cum
universis presbyteris suis, ut videret Ju-
dith.

10. Quæ cum exisset ad illum, benedi-
xerunt eam omnes una voce, dicentes :
Tu gloria Jerusalem, tu lætitia Israel, tu
honorificatio populi nostri;

11. Quia fecisti virilitatem, et confortam-
tum est cor tuum, quo quod castitatem
amaveris, et post virum tuum alterum
noscieris. Ideo et manus Domini con-
fortavit te, et ideo eris benedicta in
æternum.

12. Et dixit omnis populus : Fiat!
fiat!

13. Per dies autem triginta, vix colle-
cta sunt spolia Assyriorum a populo
Israel.

14. Porro autem universa que Holo-
fernis peculiariter fuisse probata sunt, de-
derunt Judith in auro et argento, et ves-
tibus et gemmis, et omni suppellectili, et
tradita sunt omnia illi a populo.

15. Et omnes populi gaudent, cum
mulieribus et virginibus et juvenibus
in organis et citharis.

CAPUT XV.

Canticum Judithæ victoriam; venit populus
Jerusalem holoocausta cum gratiarum actio-
nibus oblatas; tandemque Judith piena
diem moritur; et dies hujus victorie per-

petato apud Judæos a numero sanctorum dierum celebratur.

1. Tunc cantavit canticum hoc Domino Judith, dicens :

2. Incipite Dominus in tympanis, caritate Domino in cymbalis, modulamini illi psalmum novam; exaltate et invocato nomen ejus.

3. Dominus conterens bella, Dominus nomen est illi.

4. Qui posuit castra sua in medio populi sui, ut eripret nos de manu omnium inimicorum nostrorum.

5. Venit Assur ex montibus ab aquilone in multitudine fortitudinis sue; cujus multitudo obturavit torrentes, et equi eorum coopererunt valles.

6. Dixit se incensuram fines meos, et juvenes meos occiderunt gladio, infantes meos dare in prædam, et virgines in captivitate.

7. Dominus autem omnipotens nocuit eum, et tradidit eum in manus femine, et confudit eum.

8. Non enim cecidit potens eorum a juvenibus; nec filii Gigantas percusserunt eum, nec excolis titantes opposuerunt se illi; sed Judith, filia Morari, in specie faciei sue dissolvit eum.

9. Exiit enim se vestimento luctuoso, et induit se vestimento luctuoso in exultatione filiorum Israel.

10. Unxit faciem suam anguente, et colligavit cincinnos suos mitra, accepit stolam novam ad decipiendum illum.

11. Sandalia ejus rapuerunt oculos ejus, pulchritudo ejus captivum fecit animam ejus; amputavit peregione cervicem ejus.

12. Horrore Persæ constantiam ejus; et Medi, audaciam ejus.

13. Tunc ululaverunt castra Assyriorum, quando apparuerunt humiles mei, arcescentes in illi.

14. Filii psallum commoverunt eos, et sicut pueros fugientes occiderunt eos; perierunt in prælio a facie Domini Dei mei.

15. Hymnum cantemus Domino; hymnum novam cantemus Deo nostro.

16. Adonaï Domino, magnum est tu, et præclarus in virtute tua, et quam superaro nemo potest.

17. Tibi serviat omnis creatura tua, quia dixisti, et facta sunt; misisti spiritum tuum, et creata sunt; et non est qui resistat voci tue.

18. Montes a fundamentis movebuntur cum aquis; petreæ, sicut cera, liquecent ante faciem tuam.

19. Qui autem timeat te, magis erunt apud te per omnia.

20. Vae genti insurgenti super gentem meam! Dominus enim omnipotens via dicabit in eis, in die iudicii visitabit illos.

21. Dabit enim ignem et yermes in carnes eorum, ut trantur, et seculum usque in sempiternum.

22. Et factum est post hæc, omnia populus post victoriam venit in Jerusalem adorare Dominum; et mox ut periculi sunt, obtulerunt omnes holocausta, et vota, et repositiones suas.

23. Porro Judith universa vasa bella Holofernis, qua dedit illi populus, et conopeum, quod ipsa sustulerat de cubili ipsius, obtulit in anathema oblationis.

24. Erat autem populus jucundus stercundam faciem sanctorum; et per tres menses gaudium hujus victorie celebratum est cum Judith.

25. Post dies autem illos, unusquisque rediit in domum suam; et Judith magna facta est in Bethulia, et præclarior est universæ terræ Israel.

26. Erat etiam virtuti castitas adjuncta, ita ut non cognosceret vinum omnibus diebus vite sue, et quo defunctus est Manasses, vir ejus.

27. Erat autem, diebus festis, procedens cum magna gloria.

28. Mansit autem in domo viri sui annos centum quinque, et dimisit abram suam liberam, et defuncta est ac sepulta cum viro suo in Bethulia.

29. Luxitque illam omnis populus diebus septem.

30. In omni autem spatio vite ejus non fuit qui perturbaret Israel, et post mortem ejus annis multis.

31. Dies autem victorie hujus festivitatis ab Hebræis in numero sanctorum dierum accipitur, et colitur a Judæis et illo tempore usque in presentem diem.

¹ Gen. 1, 45. Ps. 32, 9.

LIBER ESTHER.

CAPUT I.

Assuro ad potentiam et glorie suam ostentationem tot semestri splendendum celebrante convivium, regina Vasthi accessit venire recusat, ideoque repudiatur; et sapientium consilio edictum promulgatur, ut uxores maritis deserant honorem.

1. In diebus Assueri, qui regnavit ab India usque Æthiopiæ, super centum viginti septem provinciis.

2. Quando sedit in solio regni sui, Susan civitas regni ejus exordium fuit.

3. Tertio igitur anno Imperii sui, fecit grande convivium cunctis principibus et pueris suis, fortissimis Persarum, et Medorum inclitis, et præfectis provincialium, ceram se.

4. Ut ostenderet divitias glorie regni sui, ac magnitudinem, atque jactantiam potentie sue, multo tempore, centum videlicet et octoginta diebus.

5. Cumque impleveretur dies convivii, invitavit omnem populum qui inventus est in Susan, a maximo usque ad minimum; et iussit septem diebus convivium preparari in vestibulo horti, et memoris, quod regio cultu et manu consistit erat.

6. Et pendebat ex omni parte tentoria æræ coloris, et carbasini ac hyacinthini, sustentata foribus byssinis, atque purpureis, qui characis circulis inserti erant, et columnis marmoris fulgebant. Lectuli quoque aurei et argentei super pavimentum smaragdinum et pario stratum lapide, dispositi erant; quod mitra varietata pictura decorabat.

7. Bibebant scem qui invitati erant, aureis poculis, et aliis atque aliis vasis ibi inferbantur. Vinum quoque, ut magnificentia regia dignum erat, abundans et præcipuum pœbatur.

8. Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum, sed, sicut rex statuerat, proponens menas singulos de principibus suis, ut sumeret unusquisque quod vellet.

9. Vasthi quoque regina fecit convi-

viu feminarum in palatio, ubi rex Assuerus manere consueverat.

10. Itaque, die septimo, cum rex esset hilarior, et post nimiam potationem inebriasset mero, precepit Maumam, et Bazacha, et Harbona, et Bagatha, et Altagatha, et Zethar, et Charchas, septem eum, qui in conspectu ejus ministrabant.

11. Ut introducerent reginam Vasthi coram rege, posito super caput ejus diademate, ut ostenderet cunctis populis et principibus pulchritudinem illius: erat enim pulchra valde.

12. Quæ renuit, et ad regis imperium, quod per eunuchos mandaverat, venire contempsit. Unde iratus rex, et nimio furore succensus,

13. Interrogavit sapientes, qui ex more regio semper ei aderant, et illorum faciebant cuncta consilia, scientiam leges ac jura majorum.

14. (Erant autem primi et proximi, Charsena, et Sethar, et Admatha, et Tharsis, et Marer, et Marsana, et Mamuchan, septem duces Persarum atque Medorum, qui videbant faciem regis, et primi post eum residere soliti erant.)

15. Cui sententia Vasthi regina subiaceret, quod Assueri regis imperium, quod per eunuchos mandaverat, facere nolisset.

16. Responditque Mamuchan, audiente rege, atque principibus: Non solum rogem lesit regis Vasthi, sed et omnes populos, et principes, qui sunt in cunctis provinciis regis Assueri.

17. Egredietur enim sermo regine ad omnes mulieres, ut contempnant viros suos, et dicant: Rex Assuerus iussit ut regina Vasthi intraret ad eum, et illa noluit.

18. Atque hoc exemplo omnes principum conjuges Persarum atque Medorum parvipendent imperia maritorum; unde regis justa est indignatio.

19. Si tibi placet, egredietur edictum a facie tua, et scribatur iuxta legem

Persarum atque Medorum, quam preteriri illicitum est, ut nequaquam ultra Vasthi ingrediatur ad regem, sed regnum minus altera, que melior est illa, accipiat.

20. Et hoc in omnia (quo latissimum est) provinciarum tuarum divulgetur imperium, et cuncte uxores, tam majorum quam minorum, defant mariis suis honorem.

21. Placuit consilium ejus regi et principibus; fecitque rex juxta consilium Mamuchan.

22. Et misit epistolas ad universas provincias regni sui, ut quaeque gens audire et legere poterat, diversis linguis et literis, esse viros principes ac majores in domibus suis, et hoc per cunctos populos divulgari.

CAPUT II.

Præ ceteris virginibus Assuero quæsitæ Esther, nuptis occulta Mardochei Judæi, placens, regina loco Vasthi facta est, celebratio nuptiarum magnifico convivio ac data muneribus. Pater Mardocheus ad esum palatii maxime eunuchis regi insidians profuit, quod factum Mardochei amantibus inscribitur.

1. His ita actis, postquam rex Assuero indignatio deferbuerat, recordatus est Vasthi, et quod fecisset vel que passa esset.

2. Dixeruntque pueri regis ac ministri ejus: Querantur regi puellæ virginis ac speciosæ.

3. Et mittantur que consueverunt per universas provincias puellas speciosas et virgines, et adducant eas ad civitatem Sasan, et tradant eas in domum feminarum sub manu Egei eunuchi, qui est prepositus et custos mulierum regiarum, et accipiant mandatum mulierum, et cetera ad usus necessaria.

4. Et quæcumque inter omnes oculis regis placerit, ipsa regnet post Vasthi. Placuit sermo regi; et ita, ut suggesterant, fuisse fieri.

5. Erat vir Judæus in Sasan civitate, vocabulo Mardocheus, filius Jair, filii Semei, filii Cis, de stirpe Jemini.

6. Qui translatus fuerat de Jerusalem eo tempore quo Jechoniam, regem Juda, Nabuchodonosor, rex Babilonis, translaterat.

¹ Inf. 11, 2.

7. Qui fuit nutritus filius fratris suæ, Edisso, que altero nomine vocabatur Esther, et utrumque parentem amiserat; pulchra nimis, et decora facie. Mortuusque pater ejus ac mater, Mardocheus sibi eam adoptavit in filiam.

8. Cumque percrevisset regis imperium, et juxta mandatum filius impio pulchra virginis adduceretur Susan, et Egeo traderetur eunuchis, Esther quoque inter ceteras puellas ei tradita est, ut servaretur in numero feminarum.

9. Que placuit ei, et invenit gratiam in conspectu illius; et præcepit eunuchis ut acceleraret mundum mulierum, et traderet ei partes suas, et septem puellas speciosissimas de domo regis, et tam ipsam quam pedisequas ejus ornaret acque excoleret.

10. Que nescit indicare ei populum et patriam suam; Mardocheus enim præceperat ei, ut de hac re omnino taceret.

11. Qui deambulabat quotidie ante vestibulum domus, in qua electæ virginis servabantur, curam regens salutis Esther, et scire volens quid ei accideret.

12. Cum autem venisset tempus glagularum per ordinem puellarum, ut intrarent ad regem, expletis omnibus que ad cultum mulierum pertinebant, mensis duodecimo vocabatur: Ita distaxat, ut sex mensibus oleo ungerentur myrrhino, et alius sex, quibusdam pigmentis et aromatibus uteretur.

13. Ingressusque ad regem, quidquid postulasset ad ornatum pertinens, accipiebat, et ut eis placerat, compositæ de trichinis feminarum ad regis cubiculum transibat.

14. Et que intraverat vespere, egrediebatur mane, atque inde in secundas sedes deducebatur, que sub manu Susan eunuchi erant, qui concubinis regis præsidebat, nec habebat potestatem ad regem ultra reduci, nisi voluisset rex, et eam venire jussisset ex nomine.

15. Evolutis autem tempore per ordinem, instabat dies quo Esther, filia Abihail, fratris Mardochei, quam sibi adoptaverat in filiam, deberet intrare ad regem. Quo non quæsit mulierem regiam, sed quæcumque voluit Egeus eunuchus, custos virginum, hæc ei ad ornatum dedit; erat enim formosa valde,

² IV Reg. 24, 15. Inf. 11, 4.

et incredibili pulchritudine, omnium oculis gratiosa et amabilis videbatur. 16. Ducta est itaque ad cubiculum regis Assuero, mense decimo, qui vocatur tebeth, septimo anno regni ejus.

17. Et adaptavit eam rex plus quam omnes mulieres, habuitque gratiam et misericordiam eorum eo quod esset mulieres, et possit diademata regni in capite ejus, lecturae eam regnare in loco Vasthi.

18. Et jussit convivium preparari per magnificum cunctis principibus et servis suis, pro conjunctione et nuptiis Esther. Et dedit regem universis provinciis, ac duxa largitus est juxta magnificentiam principalem.

19. Cumque secundo quaerentur virginis, et congregarentur, Mardocheus manebat ad januam regis;

20. Necdum prodiderat Esther patriam, et populum suum, juxta mandatum ejus: quidquid enim illa prædixerat, observabat Esther, et ita cuncta faciebat, ut eo tempore solita erat, quo eam parvulam nutrebat.

21. Eo igitur tempore quo Mardocheus ad regis januam morabatur, irascent vagabundus et Thars, duo eunuchi regis, qui janitores erant, et in primo palatii limine præsidebant, volueruntque insurgere in regem, et occidere eum.

22. Quod Mardocheum non latuit, statim nuntiavit regis Esther, et illa regi, ex nomine Mardochei, qui ad se rem deulerat.

23. Quæsitum est, et inventum; et appensus est uterque eorum in patibulo; mandatumque est historicis, et annalibus traditum eorum regis.

CAPUT III.

Aman, a rege sublimatus omnibus Medorum ac Persarum principibus, indignatur quod judæus Mardocheus Judæus ipsum non adoret; quapropter omnium Judæorum interitum ab Assuero imperat, mittitque ad universas provincias litteras regis annale signatas, et tertio decimo die mensis duodecimi universaliter jubet transcurrere.

1. Post hæc rex Assuero callavit Aman, filium Amadathi, qui erat de stirpe Agag, et possit solus ejus super omnes principes, quos habebat.

2. Cunctique servi regis, qui in foribus palatii versabantur, flectebant genua, et adorabant Aman; sic enim pro-

portet eis imperator. Solus Mardocheus non flectebat genua, neque adorabat eum.

3. Cui dixerunt pueri regis, qui ad fores palatii præsidebant: Cur præter ceteros non observas mandatum regis?

4. Cumque hoc crebrissimè dicerent, et ille nollet audire, nuntiaverunt Aman, acriter cupientes utrum perseveraret in sententia; dixerat enim eis se esse Judæum.

5. Quod cum audisset Aman, et experimento probasset quod Mardocheus non flecteret sibi genua, nec se adoraret, iratus est valde.

6. Et pro nihilo duxit in unum Mardocheum misere manus suas, audierat enim quod esset gentis Judææ, magister enim voluit omnium Judæorum, qui erant in regno Assuero, perdere nationem.

7. Mense primo, cujus vocabulum est nisán, anno duodecimo regi Assuero, missa est sors in uranum, que hebraice dicitur pur, commo Aman, quo die et quo mense gens Judæorum deberet interficere; et exivit mensis duodecimus, qui vocatur adar.

8. Distique Aman regi Assuero: Est populus per omnes provincias regni tui dispersus, et a se mutuo separatus, novis utrisque legibus et ceremoniis, insuper et regis scita contentens; et optime nosti quod non expediat regno tuo ut insolentet per licentiam.

9. Si tibi placet, decore ut pereat, et decem milia talentorum appendam tauricæ gaze tue.

10. Tulit ergo rex anulum quo utebatur, de manu sua, et dedit eum Aman, filio Amadathi, de progenie Agag, hosti Judæorum.

11. Dixitque ad eum: Arguent quod tu polliceris, tum sit; de populo ago quod tibi placet.

12. Vocatusque sunt scribæ regis mense primo nisán, tertia decima die ejusdem mensis, et scriptum est, ut Jussur Aman, ad omnes satrapas regis et judices provinciarum, diversarumque gentium, ut quæque gens legere poterat, et audire pro varietate linguarum, ex nomine regis Assuero; et litteræ signatæ ipsis annis.

13. Missæ sunt per cursores regis ad universas provincias, ut occiderent atque delerent omnes Judæos, a puero usque ad senem, parvulos et mulieres, uno die, hoc est, tertio decimo mensis duode-

cinis qui vocatur adar, et bona eorum diriperunt.

14. Summa autem epistolarum hæc fuit, ut omnes provincias scirent, et pararentur ad prædictam diem.

15. Festabant cursores qui missi erant, regis imperium explere. Statimque in Susan descendit edictum, regis et Aman celibrante convivium, et cunctis Judæis, qui in urbe erant, festibus.

CAPUT IV.

Lactes Mardocheus ac reliquorum Judæorum ob paratum suum interium; Esther autem, ut Jace Mardochei Judæorum nec occurrat, et non vocata ad regem ingrediatur, jubet cum jejuniis pro se tribus curis, item ipsa fastidio cum suo gineceo.

1. Que cum audisset Mardocheus, scilicet vestimenta sua, et indutus esset sacco, spargens cinerem capiti; et in platea medietate civitatis voce magna clamabat ostendens amaritudinem animi sui.

2. Et hoc ejusmodi usque ad fores palatii gradibus; non enim erat licitum indutum sacco nullam regis intrare.

3. In omnibus quoque provinciis, oppidis, ac locis, ad que crudele regis dogma pervenerat, plangens ingens erat apud Judæos, jejunium, ululatus, et fletus, sacco et cinere multis pro strato utentibus.

4. Ingressa autem sunt puella Esther et eunuchi, nuntiaveruntque ei. Quod audiens consternata est; et vestem misit, ut ablato sacco induerent eum; quem accipere noluit.

5. Accitoxe Athach eunucho, quem rex ministrum ei dederat, præcepit ei ut iret ad Mardocheum, et disceret ab eo cur hoc faceret.

6. Egressusque Athach, ivit ad Mardocheum stantem in platea civitatis, ante ostium palatii.

7. Qui indicavit ei omnia que acciderant, quomodo Aman revocasset, ut in thesauros regis pro Judæorum neco inferret argentum.

8. Exerat quoque edicti, quod pendebat in Susan, dedit ei, ut reginas ostenderet, et moneret eum ut intraret ad regem, et deprecaret eum pro populo suo.

9. Regressus Athach, nuntiavit Esther omnia que Mardocheus dixerat.

10. Que respondit ei, et jussit ut diceret Mardocheo:

11. Omnes servi regis, et cunctæ, que sub ditione ejus sunt, norunt provinciam, quod sive vir, sive mulier, non vocatus, interiorum atrium regis intraveri, absque ulla cunctatione statim intelligitur, nisi forte rex auream virgam ad eum teleriderit pro signo clementie, atque ita possit vivere. Ego igitur quomodo ad regem intrare poterò, que virgula jam diebus non sum vocata ad eum?

12. Quod cum audisset Mardocheus,

13. Rursum mandavit Esther, dicens: Ne putes quod animam tuam tantum liberes, quia in domo regis es, præ cunctis Judæis.

14. Si enim nunc silueris, per aliam occasionem liberabuntur Judæi, et tu et domus patris tui, peribitis. Et quis novit utrum idcirco ad regnum veneris, ut in tali tempore parareris?

15. Rursumque Esther hæc Mardocheo verba mandavit:

16. Vade, et congrega omnes Judæos, quos in Susan repereris, et orate pro me. Non comedatis et non bibatis tribus diebus et tribus noctibus; et ego cum ancillis meis similiter jejunabo; et tunc ingrediar ad regem, contra legem faciens, nec vocatus, tradensque me morti et periculo.

17. Ivit itaque Mardocheus, et fecit omnia que ei Esther præceperat.

CAPUT V.

Esther, contempto vitæ periculo, ad regem ingressa postulat ut cum Aman ad eum veniat convivens; in quo ab exhilarato rege de sua petitione interrogata, rursus circumque ad sequens diem convivium rogat; interea Aman indignatus se a Mardocheo non honorari, crucem illi parat.

1. Die autem tertio induta est Esther regalibus vestimentis, et stetit in atrio domus regie, quod erat interioris, contra basilicam regis. At ille sedebat super solium suum in consistorio palatii, contra ostium domus.

2. Cumque vidisset Esther regiam stantem, placuit oculis ejus, et extendit contra eam virgam auream, quam tenebat manu. Que accedens, osculata est summam virgine ejus;

3. Dixitque ad eam rex: Quid vis, Esther, regina? Quis est petitio tua? Etiamsi dimidiam partem regni petieris, dabitur tibi.

4. At illa respondit: Si regi placet,

obsequo ut venias ad me hodie, et Aman tecum, ad convivium quo paravi.

5. Statimque rex: Vocate, inquit, cito Aman, ut Esther obediat voluntati. Veniunt itaque rex et Aman ad convivium, quod eis regis paraverat.

6. Dixitque ei rex, postquam vinum liberat abundanter: Quid petis ut detur tibi, et pro qua re postulas? Etiamsi dimidiam partem regni mei petieris, impetrabis.

7. Cui respondit Esther: Petitio mea et preces sunt istæ:

8. Si inventi in conspectu regis gratiam, et si regi placet ut det mihi quod postulo, et meam impleat petitionem, veniat rex et Aman ad convivium quod paravi eis, et cras aperiam regi voluntatem meam.

9. Egressus est itaque illo die Aman letus et alacer; cumque vidisset Mardocheum sedentem ante fores palatii, et non solum non assurxisset sibi, sed nec motum quidem de loco sessionis sue, indignus est valde;

10. Et dissimulata ira, reversus in domum suam, convocavit ad se amicos suos, et Zares uxorem suam;

11. Et exposuit illis magnitudinem divitiarum suarum, filiorumque turbam, et quanta cum gloria et super ceteros principes et servos suos rex elevarat.

12. Et post hæc ait: Regina quoque Esther nullam alium vocavit ad convivium cum rege, præter me, apud quam etiam cras cum rege præserus sum;

13. Et cum hæc omnia habeam, nihil me habere vitæ, quamdiu videro Mardocheum Judæum sedentem ante fores regias.

14. Responderuntque ei Zares, uxor ejus, et ceteri amici: Jubo parari excelsum trabem habentem altitudinis quatuordecim cubitos, et de mane regi ut appendatur super eam Mardocheus; et sic his cum rege letus ad convivium. Placuit ei consilium, et jussit excelsum parari crucem.

CAPUT VI.

Re in locis sibi nocte annalibus Mardochei scripturam in detectis adversus regem manibus cubitis, et de mane regi ut appendatur super eam Mardocheus, et sic his cum rege letus ad convivium. Placuit ei consilium, et jussit excelsum parari crucem.

1. Noctem illam duxit rex insomnem, assitque sibi afferri historias et annales

priorum temporum. Quæ cum illo presens legentur,

2. Ventum est ad illum locum ubi scriptum erat quomodo nuntiasset Mardocheus insidias Bagathan et Thares, eunuchorum, regem Assærum jugulare cupientium.

3. Quod cum audisset rex, ait: Quis pro hac die honoris ac præmiæ Mardocheus consecutus est? Dixitque ei servi illius ac ministri: Nihil omnino mercedis accepit.

4. Statimque rex: Quis est, inquit, in atrio? Aman quippe interior atrium domus regis intraverat, et suggereret regi, et juberet Mardocheum affigi patibulo quod ei fuerat preparatum.

5. Responderunt pueri: Aman stans in atrio. Dixitque rex: Ingridiatur.

6. Cumque esset ingressus, ait illi: Quid debet fieri viro quem rex honorare desiderat? Cogitans autem in corde suo Aman, et reputans quod nullum alium rex, nisi se, vellet honorare,

7. Respondit: Homo quem rex honorare capit.

8. Debet indui vestibus regis, et imponi super eum, qui de sella regis est, et accipere regiam diademam super caput suum;

9. Et prima de regis principibus ac tyrannicis tenet equum ejus, et per plateam civitatis incedens clamet, et dicat: Sic honorabitur quemcumque voluerit rex honorare.

10. Dixitque ei rex: Festina; et sumpta sola et equo, fac ut locutus es, Mardocheo Judæo, qui sedet ante fores palatii. Cævo ne quidem de his que locutus es prætermittas.

11. Talititque Aman stolam et equum indutumque Mardocheum in platea civitatis, et impositum equo, præcedebat, equum clamabat: Hoc honore condignus est quemcumque rex voluerit honorare.

12. Reversusque est Mardocheus ad januam palatii; et Aman festinavit ire in domum suam, fugens, et aperto capite.

13. Narravitque Zares uxori suæ, et amicis, omnia que evenissent sibi. Cui responderunt sapientes, quos habebat in consilio, et uxor ejus: Si de semine Judæorum esset Mardocheus, ante quem cadere cepisti, non poteris ei resistere, sed cadens in conspectu ejus.

14. Adhuc illis loquentibus, venenat euauceli regis, et cito cum ad con-

vivum, quod regina paraverat, purgere compulerunt.

CAPUT VII.

Esther in convivium regem jam exaltatum pro sua et populi sui vita precatur, et Aman, Judicorum adversarium, accusat, quem rex in cruce, ab illo parata Mardocheo, suspendi jubet.

1. Intravit itaque rex et Aman, ut liberent eum regina.

2. Dixitque ei rex etiam secunde die, postquam vino incaluerat: Quae est petilo lam, Esther, ut detur tibi, et quid vis fieri? Hic misit diomediam partem regni mei petieris, impetabis.

3. Ad quem illa respondit: Si inveniri gratiam in oculis tuis, o rex, et si tibi placeat, dona mihi animam meam, pro qua rogo, et populum meum pro quo obsecro.

4. Tradidit enim summus ego et populus meus, ut conteramur, jugulentur, et pereamus. Atque utinam in servos et famulas venderemur! esset tolerabile malum, et gemens taceamus; nunc autem hostis noster est eorum crudelitas redundat in regem.

5. Respondensque rex Assuerus, ait: Quis est iste, et cuius potentia ut haec audeat facere?

6. Dixitque Esther: Hostis et inimicus nostrae pessimum iste est Aman. Quod Hebraei, illico obtemporati, vultum regis ac reginae ferre non sustinerunt.

7. Rex autem iratus surrexit, et de loco convivii intravit in hortum arboribus consitum. Aman quoque surrexit ut rogaret Esther, reginam, pro anima sua; intellexit enim a rege sibi paratum malum.

8. Qui cum reversus esset de horto memoribus consisto, et intrasset convivii locum, reperit Aman super lectulum corruisse, in quo jacebat Esther, et ait: Etiam reginam vult opprimere, mo praesente, in domo mea! Necdum verbum de ore regis exierat, et statim operuerunt faciem ejus.

9. Dixitque Harbona, unus de eunuchis qui stabant in ministerio regis: Ego sciam quod paraverat Mardocheo, qui locutus est pro rege, stat in domo Aman, habens altitudinis quinquaginta cubitos. Cui dixit rex: Appende eum in eo.

10. Suspendit autem itaque Aman in

patibulo quod paraverat Mardocheo; et regis ira quiescit.

CAPUT VIII.

Esther, suscepto Mardocheo in locum Aman, impetrat a rege ut ferale et vatores Aman litteras novis irritet, et Judaeis securitatem concedat, et ut si de suis inimicis obsecratur, unde maxima ubique laetitia oritur.

4. Die illo dedit rex Assuerus Esthæ regem omnium Aman, adversarii Judaeorum; et Mardocheus ingressus est ante faciem regis; confessa est enim ei Esther quod esset patruus suus.

2. Tulitque rex anulum quem ab Aman recipi jusserrat, et tradidit Mardocheo. Esthæ autem constituit Mardocheum super domum suam.

3. Nec his contenta, prociudit ad pedes regis, seroitque, et locuta ad eum oravit ut malitiam Aman Agagite, et machinationes ejus pessimas quas excoogitaverat contra Judaeos, juberet irritas fieri.

4. At ille ex more scripturam auream profundit manu, quod signum clementiam monstrabat. Illaque consurgens, stetit ante eum.

5. Et ait: Si placet regi, et si inveniri gratiam in oculis ejus, et deprecato me non videtis esse contraria, obsecro et novis epistolis veteres Aman litteras, insidiatas et hostis Judaeorum, quibus eos in cunctis regis provinciis perire proceperat, corriganat.

6. Quomodo enim potero sustinere necem et interfectionem populi mei?

7. Responditque rex Assuerus Esthæ reginae et Mardocheo Judaeo: Domum Aman concessi Esthæ, et ipsum jussi affligi cruci, quia assensit manum mittere in Judaeos.

8. Scribite ergo Judaeis, sicut vobis placet, regis nomine, signantes littera anulo meo (haec enim consuetudo erat, ut epistolis quo ex regis nomine mittentur, et illius anulo signate erant, nemo audeat contradicere).

9. Accitisque scribis et libaribus regis (orat autem tempus tertii mensis qui appellatur siba), vigesima et tertia die illius, scriptas sunt epistolae, ut Mardocheus voluerat, ad Judaeos, et ad principes, procuratoresque et iudices qui ceteros viginti septem provincias ab India usque ad Aethiopiæ praesidebant, provincias atque provincias, populo et populo, iuxta linguas et litteras suas, et

Judaeis, prout legere poterant, et audire.

10. Ipseque epistolas, quae regis nomine mittebantur, anulo ipsius obsignavit sunt, et missae per veredarios, qui per omnes provincias discurrentes, veteres litteras novis nuntiis praevenirent.

11. Quibus imperavit rex ut convenirent Judaei per singulas civitates, et in unum praecipere congregari, ut starent pro animabus suis, et omnes inimicos suos, cum conjugibus, ac liberis, et universis domibus, interficerent atque dolerent, et spolia eorum diriperent.

12. Et constituta est per omnes provincias una ultionis dies, id est tertia decima mensis duodecimi, adar.

13. Summaque epistolae haec fuit, ut in omnibus terris ac populis, qui regis Assuari subiacebant imperio, notum fieret paratos esse Judaeos ad capiendam vindictam de hostibus suis.

14. Erossique sunt veredarii celeres mania perforantes, et edictum regis pendit in Susa.

15. Mardocheus autem de palatio et de conspectu regis egrediens, fulgebant vestibus regis, hyacinthinis videlicet, et acriis, coronam auream portans in capite, et amictus serico pallio atque purpureo. Omnisque civitas exsultavit atque laeta est.

16. Judaeis autem nova lux oriri visa est, gaudium, honor, et triumphum.

17. Apud omnes populos, urbes atque provincias, quocumque regis jussa veniebant, mira exultatio, epulae atque convivia, et festus dies, in tantum ut plures alterius gentis et sectae, eorum religioni et ceremoniis jungerentur; grandis enim cunctos Judaei nominis terror invaserat.

CAPUT IX.

Judaei ipsam hostes suos eodem die quem ipsi Judaeorum caeli praesertantur, trucidant, et, suspensis decem filios Aman, diem Pharium, id est Soterium, perpetuo solennem Mardocheus instituit.

1. Igitur duodecimi mensis, quem adar vocari ante jam diximus, tertia decima die, quando cunctis Judaeis interfectio parabat, et hostes eorum inhiabant sanguini, versa vice Judaei superiores impulerunt, et nullas de substantiis eorum quidquam contingerat.

2. Congregatae sunt per singulas civitates, oppida et loca, ut extollerent

mansa contra inimicos et persecutores suos; nullisque visum est resistere, eo quod omnes populos magnitudinis eorum formido penetrarant.

3. Nam et procuratores, omnisque dignitas quae singulis locis ac operibus praefata, extollabant Judaeos, timore Mardochei.

4. Quem principem esse palatii, et plurimum posse cogoverant. Eam quoque nominis ejus crescebat quotidie, et per caeteros omnia volubant.

5. Itaque percussurum Judaei inimicos suos placet magna, et occiderunt eos, reddentes eis quod sibi paraverant facere;

6. In tantum ut etiam in Susa quingentos viros interficerent, extra decem filios Aman Agagite, hostis Judaeorum, quorum ista sunt nomina:

7. Pharsandathia, et Delphon, et Esphatha,

8. Et Phoratha, et Adalia, et Aridatha,

9. Et Phermetha, et Arisai, et Aridai, et Jeatha.

10. Quos cum occidissent, preadas de substantiis eorum tangere voluerant.

11. Statimque numerus eorum qui occisi erant in Susa ad regem relatus est.

12. Qui dixit regine: In urbe Susa interfecerunt Judaei quingentos viros, et alios decem filios Aman. Quantum putas eos exarere eadem in universis provinciis? Quid ultra postulas, et quid vis ut fieri jubeam?

13. Cui illa respondit: Si regi placeat, detur potestas Judaeis, ut sicut fecerunt hodie in Susa, sic et cras faciant; et decem filii Aman in patibulis suspendantur.

14. Praecipitque rex ut ita ferret. Stetitque in Susa pendit edictum, et decem filii Aman suspendi edictum.

15. Congregatis Judaeis quarta decima die mensis adar, interfecti sunt in Susa trecenti viri, nec eorum ab illis dirupta substantia est.

16. Sed et per omnes provincias quae ditioni regis subiacebant, pro animabus suis steterunt Judaei, interfectis hostibus ac persecutoribus suis. In tantum ut septuaginta quinque milia occiderunt impulerunt, et nullas de substantiis eorum quidquam contingerat.

17. Dies autem tertius decimus mensis adar, primus apud omnes interfec-

honis fuit, et quarta decima die credere desiderant. Quam constituerant esse solemnem, ut in eo omni tempore deinceps vararent epulis, gaudio atque convivis.

18. At hi qui in urbe Susam eadem exercuerant, tertio decimo et quarto decimo die ejusdem mensis in cede versati sunt; quinto decimo autem die percutere desiderant. Et idcirco eundem diem constituerunt solemnem epularum acque hortiis.

19. Hi vero Judaei qui in oppidis non muratis ac villis morabantur, quartum decimum diem mensis adar conviviorum et gaudii decreverunt, ita ut exsultent in eo, et mitant sibi mutuo partes epularum et ciborum.

20. Scripsit itaque Mardocheus omnia haec, et literis comprehensa misit ad Judaeos qui in omnibus vicis provinciarum morabantur, tam in vicino positus quam procul.

21. Ut quartam decimam et quintam decimam diem mensis adar pro festis susciperent, et revertebantur semper anno, solenni celebrarent honore

22. (Quia in ipsis diebus so uliti sunt Judaei de inimicis suis, et lactas atque tristitia in hilaritatem gaudiique conversi sunt); essentque dies isti epularum atque laetitiae, et mitterent sibi invicem ciborum partes, et pauperibus manuscula largirentur.

23. Susceperantque Judaei in solemnem ritum cuncta quae eo tempore facere cuperant, et quae Mardocheus literis faciendis mandaverat.

24. Aman enim, filius Amadathi, stirpis Agae, hostis et adversarius Judaeorum, cogitavit contra eos malum, ut occideret illos, atque deleteret; et misit phur, quod nostra lingua vertitur in sortem.

25. Et postea ingressa est Esther ad regem, obsecrans ut conatas ejus literis regis irriti fierent, et malum quod contra Judaeos cogitaverat, revertetur in caput ejus. Denique et ipsam et filios ejus affecerunt cruci.

26. Atque ex illo tempore dies isti appellati sunt Phurim, id est Sortium, eo quod phur, id est sortis, in urnam missa fuerit. Et cuncta quae gesta sunt, epistola, id est libri hujus volumine continentur.

27. Quaeque susceperant, et quae deinceps innata sunt, susceperant

Judaei super se et semen suum, et super cunctos qui religioni eorum vulgenter copulari, ut nulli liceat duos hos dies absque solemnitate transigere; quae scriptura testatur, et certa expectant tempora, annis sibi iuxta successione.

28. Isti sunt dies quae nulla unquam debuit oblivio, et per singulas generationes cuncte in toto orbe provinciae celebrabunt; nec est ulla civitas in qua dies Phurim, id est Sortium, non observentur a Judaeis et ab eorum progenie, qui his ceremoniis obligata est.

29. Scripseruntque Esther regina, filia Abihail, et Mardocheus, Jadaeus, eodem secundam epistolam, ut omni studio dies ista solenni sanciretur in posterum.

30. Et miserunt ad omnes Judaeos, qui in centum viginti septem provinciis regis Assueri versabantur, ut haberent pacem, et susciperent veritatem.

31. Observantes dies Sortium, et suo tempore cum gaudio celebrarent. Sicut constituerunt Mardocheus et Esther, et illi observanda susceperunt a se, et a semine suo, Jejunia, et clamores, et Sortium dies.

32. Et omnia quae libri hujus, qui vocatur Esther, historia continentur.

CAPUT X.

Somnii Mardochei declaratio de rebus Juaeorum populi in libertatem.

1. Rex vero Assuerus omnem terram et cunctas maris insulas fecit tributarias.

2. Cujus fertilitas et imperium, et dignitas atque sublimitas, quae exallavit Mardocheum, scripta sunt in libro Medorum atque Persarum.

3. Et quo modo Mardocheus, jussu generis, secum ad a regem Assuero laeti; et magnus apud Judaeos, et acceptabilis plebi fratrum suorum, quereus bona populo suo, et loquens ea quae ad pacem seminis sui pertinerent.

Quae habentur in Hebraeo, plene hic expressit. Haec autem quae sequuntur scripta reperi in editione vulgata, non Graecorum lingua et litteris continentur, et interim post finem libri hoc capitulum ferabatur; quod iuxta consuetudinem nostram obelo, id est veru pronotatum.

4. Dixitque Mardocheus: A Deo facta sunt ista.

5. Recordatus sum somnii, quod videram, haec eadem significantis, nec eorum quidquam irrevocum fuit.

6. Parvus fons qui crevit in fluvium, et in lucem solentem conversus est, et in aquas plurimas redundavit: Esther est, quam rex accepit uxorem, et voluit esse reginam.

7. Duo autem dracones: ego sum, et Aman.

8. Gentes quae conveerant: hi sunt qui conati sunt delere nomen Judaeorum.

9. Gens autem mea: Israel est, quae clamavit ad Dominum, et salvum fecit Dominus populum suum; liberavitque nos ab omnibus malis, et fecit signa magna atque portenta inter gentes;

10. Et duas sortes esse praecipit, unam populi Dei, et alteram cunctarum gentium.

11. Venitque utraque sors in statutum ex illo iam tempore diem coram Deo universis gentibus.

12. Et recordatus est Dominus populi sui, ac misertus est hereditatis suae.

13. Et observabuntur dies isti in mense adar, quarta decima et quinta decima die ejusdem mensis, cum omni studio et gaudio in unum certum populi congregati, in cunctas deinceps generationes populi Israel.

CAPUT XI.

Somnium Mardochei.

1. Anno quarto, regnantibus Ptolemaeo et Cleopatra, attulerunt Dositheum, qui se sadocem et levitici generis ferebat, et Ptolemaeus, filius ejus, hanc epistolam plurim, quam dixerunt interpretatum esse Lysimachum, Ptolemaei filium, in Jerusalem.

Haec quoque principium erat in editione vulgata, quod nec in Hebraeo, nec apud istum feritur interpretum.

2. Anno secundo, regnante Artaxerxe maximo, prima die mensis nisan, vidit somnium Mardocheus, filius Jairi, filii Sabel, filii Gae, de tribu Benjamin;

3. Homo Judaeus, qui habitabat in urbe Susis, vir magnus, et inter primos urbis regis.

4. Erat autem de eo numero captivorum quos transtulerat Nabachodonosor,

* IV Reg 24, 15, Sup. 2, 6.

rex Babylonis, de Jerusalem cum Jechonia, rege Juda.

5. Et hoc ejus somnium fuit: Apparuerunt voces et tumultus, et tonitrua, et terra motus, et conturbatio super terram;

6. Et ecce duo dracones magni, paratique contra se in prelium.

7. Ad quorum clamorem cuncte concitatas sunt nationes, ut pugnarent contra gentem Justorum.

8. Fuitque dies illa tenebrarum et discriminis, tribulationis et angustias, et ingens formido super terram.

9. Conturbatae sunt gens Justorum timementium mala sua, et preparata ad mortem.

10. Clamaveruntque ad Deum; et, illis vociferantibus, fons parvus crevit in fluvium maximum, et devoverunt inclytos.

12. Quod cum vidisset Mardocheus, et surrexisset de strato, cogitabat quid Deus facere vellet; et fluxum habebat in animo scire cupiens quid significaret somnium.

CAPUT XII.

Manifestatio insidiarum eunichorum in regem a Mardocheo, et secundo capite repetita.

1. Morabatur autem eo tempore in aula regis, cum Bagatha et Thara, eunuchi regis, qui janitores erant palatii.

2. Cumque intellexisset cogitationes eorum, et curas diligentius pervisisset, didicit quod conarentur in regem Artaxerxem manus mittere, et nuntiavit super eo regi.

3. Qui, de utroque habita questione, confessos jussit duci ad mortem.

4. Rex autem quod gestum erat scripsit in commentariis; sed et Mardocheus rei memoriam litteris tradidit.

5. Praecipitque ei rex ut in aula palatii moraretur, datis ei pro delatione muneribus.

6. Aman vero, filius Amadathi Bagaeus, erat gloriosissimus eorum regis, et voluit nocere Mardocheo et populo ejus, pro duobus eunuchis regis qui fuerant interfecti.

Hucusque proemium.

* Sup. 3, 21 et 6, 2.

Quae sequuntur, in eo loco posita erant, ubi scriptum est in volumine.

Et diriperunt bona, vel substantias eorum.

Quae in sola vulgata editione reperimus.

Epistolae autem hoc exemplar fuit.

CAPUT XIII.

Exemplar epistolae reginae, quam misit Aman ad principes provinciarum super eade Jastorem, et Mardochaei oratio pro eorum liberatione.

1. Rex maximus Artaxerxes ab India usque Aethiopiis, certam viciniam septem provinciarum principibus, et ducibus qui ejus imperio subjecti sunt, salutem.

2. Cum plurimis gentibus imperarem, et universam orbem meum ditiori subjicissem, volui nequaquam abotii potentiam magnitudinem, sed clementiam et lenitatem gubernare subjectos, ut absque ullo terrore vitam silentio transigentes, optata cunctis mortalibus pace fruercntur.

3. Querens autem me a consiliariis meis quomodo posset hoc impleri, unus qui sapientia et fide ceteros praecellebat, et erat post regem secundus, Aman nomine.

4. Indicavit mihi in toto orbe terrarum populum esse dispersum, qui novis uteretur legibus, et contra omnium gentium consuetudinem facies, regni Jastae contemneret, et universarum concordiam nationum sua dissensione violaret.

5. Quod cum didicissemus, viidentes unam gentem rebellam adversus omne hominum genus, pervertisse ut legibus, nostrisque Jussionibus contrario, et turbare subjectarum nobis provinciarum pacem atque concordiam.

6. Jussimus ut quoscunque Aman, qui omnibus provinciis praepositus est, et secundus a rege, et quem patris loco colimus, monstraverit, cum conjugibus suis, non liberis decantent alii inimicis suis, nullusque eorum misereatur, quarta decima die duodecimi mensis ad nos anni praesentis;

7. Ut infari homines uno die ad inferos descendentes, reddant imperio nostro pacem quam turbaverant.

Hucusque exemplar epistolae.

Quae sequuntur, post eorum locum scripta reperi, ubi legitur:

Pergensque Mardochaeus fecit omnia quae ei mandaverat Esther.

Nec tamen habebatur in Hebraeo, et apud nullum penitus servatur interpretum.

8. Mardochaeus autem deprecatus est Dominum, memor omnium operum ejus.

9. Et dixit: Domine, Domine, tu omnipotens, in ditioe enim tua caeca sunt posita, et non est qui possit tibi resistere voluntati, si decreveris salvare Israel.

10. Tu fecisti caelum et terram, et quidquid celi ambitu continetur.

11. Domine omnium es, nos est qui resistat majestati tuae.

12. Cuncta nosti, et scis quia non pro superbia, et contumelia, et aliqua gloriae cupiditate, fecerim hoc, ut non adorarem Aman superbissimum.

13. Libenter enim pro salute Israel etiam vestigia pedum ejus deosculari paratus essem;

14. Sed timui me honorem Dei mei transferrem ad hominem, et ne quonquam adorarem, excepto Deo meo.

15. Et tunc, Domine rex, Deus Abraham, miserere populi tui, quia voluit nos inimici nostri perdere, et hereditatem tuam delere.

16. Ne despicias partem tuam, quam redemisti tibi de Aegypto.

17. Exaudi deprecationem meam, et propitius esto sorti et funiculo tuo; et converte luctum nostrum in gaudium, et viventes laudantes nomen tuum, Domine, et ne claudas ora te caesuram.

18. Omnis quoque Israel pari mente et observatione clamavit ad Dominum, eo quod eis certa mors impenderet.

CAPUT XIV.

Flagitii Esther, deum in spiritu humanum obsecrans.

1. Esther quoque regina configit ad Dominum, pavens periculum quod immincebat;

2. Cumque deposuisset vestes regiae, letibus et luctui apta indumenta suscepit, et, pro unguentis variis, cinere et stercore implevit caput, et corpus suum humiliavit jejuniis; omnia loca, in quibus antea habitavit, consecravit, crinibus laceratione complexit.

3. Et deprecatur Dominum, Deum Israel, dicens: Domine mi, qui rex pos-

ser es solus, adjuva me solitariam, et ejus praeter te nullus est auxiliator alius.

4. Periculum meum in manibus meis est.

5. Adivi a patre meo quod tu, Domine, tulisses Israel de cunctis gentibus, et patres nostros et omnibus retro quibus suis, ut possideres hereditatem sempiternam; fecistisque eis sicut locutus es.

6. Peccavimus in conspectu tuo, et delicto tradidisti nos in manus inimicorum nostrorum;

7. Colimus enim deos eorum. Justus es, Domine;

8. Et nunc non eis sufficit quod durissima nos opprimunt servitute; sed robur manuum suarum idolorum potentia deputantes.

9. Volunt tua mutare promissa, et delere hereditatem tuam, et claudere ora laudantium te, atque extinguere gloriam templi et altaris tui;

10. Ut aperiant ora gentium, et laudent idolorum fortitudinem, et praedicti carnalem regem in sempiternum.

11. Ne tradas, Domine, septimum tuum his qui non sunt, ne rideant ad riam nostram; sed converte consilium eorum super eos, et eum qui in nos cepit severe disperde.

12. Memento, Domine, et ostende te nobis in tempore tribulationis nostrae; et da mihi fiduciam, Domine, rex deorum et universae potestatis!

13. Tribue sermonem compositum in ore meo in conspectu leonis, et transfer eum illius in odium hostis nostri, ut et ipse percat, et ceteri qui ei consentiant.

14. Nos autem libera misericordiam tuam, et adjuva me nullum aliud auxilium habentem nisi te, Domine, qui habes omnium scientiam,

15. Et nosti quia oderim gloriam iniquorum, et detester cubile incurruerim, et omnis alienigenae.

16. Tu scis necessitatem meam, quod abominer simam superbiae et gloriae meae quod est super caput meum in diebus orientationis meae, et detester illud quasi panem monstrantem, et non potorem in diebus silentii mei;

17. Et quod non concederim in mensa Ama, nec mihi placebit convivium regis, et non biberim vitum libanum.

18. Et nunquam letata sit ancilla tua, et quo hoc translata sum usque in pra-

sentem diem, nisi in te, Domine, Deus Abraham!

19. Deus fortis super omnes, exaudi vocem eorum qui nullam aliam spem habent, et libera nos de manu iniquorum, et erue me a timore meo!

CAPUT XV.

Mandante Mardochaeo, intrat Esther ad regem, vultu illius exterrita.

Haec quoque addita reperi in editione vulgata.

1. Et mandavit ei (haud dubium quin esset Mardochaeus) ut ingredereetur ad regem, et rogaret pro populo suo et pro patria sua.

2. Memorare, inquit, dierum humilitatis tuae, quomodo nutrita sis in manu mea, quis Aman, secundum a rege, locutus est contra nos in mortem;

3. Et tu invocca Dominum, et loquere regi pro nobis, et libera nos de morte. *Necnon et ista quo subdita sunt.*

4. Die autem tertio deposuit vestimenta ornatus sui, et circumdata est gloria sua.

5. Cumque regio fulgeret habitu, et invocasset omnium rectorem et salvatorem Deum, assumpsit duas fannulas,

6. Et super unam quidem invehit, quasi pro delictis et nimis teboritudo corpus suum ferre non sustinens;

7. Altera autem famularum sequabatur dominam, defluentia in humanis indumentis sustentans.

8. Ipsa autem roseo colore vultum perfusa, et gratis ac utentibus oculis, tristem celabat animum, et nimio timore contrictam.

9. Ingressa igitur cuncta per ordinem ostia, stetit contra regem, ubi ille residebat super solium regni sui, indutus vestibus regis, aureoque fulgens, et pretiosis lapidibus; eratque terribilis aspectu.

10. Cumque elocasset faciem, et ardentibus oculis furorem pectoris indicasset, regina corruit, et in pallorcum colore mutata, lassum super animum inclinavit caput.

11. Converteritque Deus spiritum regis in mansuetudinem; et festinus ac motuens exivit de solio, et sustentavit eam ulnis suis, donec rediret ad se, his verbis blandiebatur:

12. Quid habes, Esther? Ego sum frater tuus; non metuarum.

13. Non moreris; non enim pro te, sed pro omnibus hæc constituta est.

14. Accede igitur, et tange sceptrum. Cumque illa reticeret, tulit auream virgam et posuit super collum ejus, et osculatus est eam, et ait: Cur mihi non loqueris?

16. Quæ respondit: Vidi te, Domine, quasi angelum Dei, et conturbatum est cor meum præ timore gloriæ tuæ.

17. Valde enim mirabilis es, domine, et facies tua plena est gratiarum.

18. Cumque loqueretur, rursus corruit, et penne extoluntur eam.

19. Rex autem turbabatur, et omnes ministri ejus consolabantur eam.

CAPUT XVI.

Asserit epistola pro Judæorum salute cum inimicorum suorum interemptione, ad singulas regni provincias, irritando epistolam missam ab Aman.

Exemplar epistolæ regis Artaxerxes, quam pro Judæis ad totas regni sui provincias misit, quod et ipsum in Hebræico volumine non habetur.

1. Rex magnus Artaxerxes à ab India usque Æthiopicam centum viginti septem provinciarum ducibus ac principibus qui nostras Jussioni obediunt, salutem dicit.

2. Multa bonitate principum, et honore qui in eis collatus est, abusi sunt in superbiam;

3. Et non solum subjectos regibus videntur opprimere, sed datam sibi gloriam non ferentes, in ipsos qui dederunt militauerunt insidias.

4. Nec contenti sunt gratias non agere beneficis, et humanitatis in se jura violare, sed Dei quoque cuncta cernentis arbitrarunt se posse fugere sententiam.

5. Et in tantum venientes prospere, ut eos qui credita sibi officia diligenter observant, et ita cuncta agunt ut omnium laude digni sint, mendaciorum cunctis conantur subvertere.

6. Dum aures principum simplices, et ex sua natura alios estimantes, calida fraude decipiunt.

7. Quæ res et ex veteribus probatur historis, et ex his quæ gerantur quoti-

¹ Sup. 11, 2.

die, quomodo quorundam suggestentibus regni studia depræparentur.

8. Unde providendum est paci omnium provinciarum.

9. Nec putare debetis, si diversa placeamus, ex animi nostri venire letitia, sed pro qualitate et necessitate temporum, et republice positi utilitas, ferre sententiam.

10. Et ut manifestus quod diximus intelligatis: Aman, filius Amadath, et animo et gente Macedo, alienusque Persarum sanguine, et pietatem nostram sua crudelitate commaculans, pergratus a nobis susceptus est;

11. Et tantum in se expertus humanitatem, ut pater noster vocaretur, et adoraretur ab omnibus post regem secundus.

12. Qui in tantum arrogantis temperem sublatum est, ut regno privare non nitetur et spiritu.

13. Nam Mardocheum, cujus fidei et beneficis vivimus, et consortem regni nostri, Esther, cum omni gente sua, nevis quibusdam atque invidiis machinis expetivit in mortem;

14. Hoc cogitans ut, illis interfectis, insidiaretur nostræ solitudini, et regnum Persarum transferret in Macedonas.

15. Nos autem, a pessimo mortalium Judæos neci destinatos, in nulla penitus culpa reperimus, sed e contrario iusto utentes legibus.

16. Et filios altissimi, et maximi, semperque viventis Dei, cujus beneficio et patribus nostris et nobis regnum est traditum, et usque hodie custoditur.

17. Unde eas literas, quas sub nomine nostro ille direxerat, scitis esse irritas;

18. Pro quo sceleris ante portas hujus urbis, id est Susan, et ipse qui machinatus est, et omnis cognatio ejus, pedet in patibulis; non nobis, sed Deo reddente et quod meruit.

19. Hoc autem edictum, quod nunc mittimus, in cunctis urbibus præponatur, ut liceat Judæis uti legibus suis.

20. Quibus debetis esse admittendi, ut eos, qui se ad necem eorum paraverant, possint interficere tertia decima die mensis duodecimi, qui vocatur saba.

21. Hanc enim diem, Deus omnipotens, memoris et lætus, eis vult in gaudium.

22. Unde et vos inter ceteros festis

1.

die hæc habetote diem, et celebrate eam cum omni lætitia, ut et in posterum commemoretur.

23. Omnes, qui fideliter Persis obediunt, dignam pro fide recipere mercedem; qui autem insidiantur regno eorum, perire pro scelere.

24. Omnis autem provincia et civitas, quæ noluerit solemnitates hujus esse participes, gladio et igne pereat, et sic deleatur ut non solum hominibus, sed etiam bestis in via sit in sempturum, pro exemplo contemptas, et inobedientie.

LIBER JOB.

CAPUT I.

Job, sanctus et dives, pro filiis vicissim convivia celebrantibus Domino sacrificat; cujus possessiones potestati Satane Dominus diripiendas exponit; per quem perditis omnia filias substantias, interemptisque filiis, ipse cum signis mirabilibus patiens, in Dei laudæ persurgit.

1. Vir erat in terra Hus, nomine Job; et erat vir ille simplex, et rectus, ac timens Deum, et recedens a malo.

2. Natiq; sunt ei septem filii, et tres filiæ.

3. Et facta possessio ejus, septem millia ovium, et tria millia camelorum, quinque quoque juga bovm, et quingente asinæ, ac familia magna in nimis, euntraque vir ille magnus inter omnes Orientales.

4. Et habuit filii ejus, et faciebant convivium per domos, unusquisque in die suo. Et mittentes vocabant tres sorores suas, ut comederent et biberent cum eis.

5. Cumque in orbem transissent dies convitii, mittebat ad eos Job, et sanctificabat illos; consurgensque dilectulo offerrebat holocausta pro singulis. Dicebat enim: Ne forte peccaverint filii mei, et benedixerint Deo in coribus suis. Sic faciebat Job cunctis diebus.

6. Quadam autem die, cum venissent filii Dei ut assisterent coram Domino, affuit inter eos etiam Satan.

7. Cui dixit Dominus: Unde venis? Qui respondens, ait: Circuivi terram, et perambulavi eam.

8. Dixitque Dominus ad eum: Numquid considerasti servum meum Job, quod non sit ei similis in terra, homo simplex et rectus, ac timens Deum, et recedens a malo?

9. Cui respondens Satan, ait: Numquid Job frustra timet Deum?

10. Nonne tu vallasti eum, ac domum ejus, universamque substantiam per circumfusus, operibus manuum ejus benedixisti, et possessio ejus crevit in terra?

11. Sed extende paululum manum tuam, et tange cuncta quæ possidet, nisi in faciem benedixerit tibi.

12. Dixit ergo Dominus ad Satan: Ecce universa quæ habet in manu tua sunt; tantum in eum non extendas manum tuam. Egressusque est Satan a facie Domini.

13. Cum autem quadam die filii et filiæ ejus comederent et biberent vinum in domo fratris sui primogeniti.

14. Nuntius venit ad Job, qui dixerat: Bovæ arabum, et asinæ pascebantur juxta eos;

15. Et irruerunt Sabæi, tuloruntque omnia, et pecoros percusserunt gladio; et evasi ego solus, ut nuntiarem tibi.

16. Cunctaque adhuc ille loqueretur, venit aliter, et dixit: Ignis Dei cecidit in celo, et tactas oves peruersos consumpsit; et effugi ego solus, ut nuntiarem tibi.

17. Sed et jillo adhuc loquente, venit alius, et dixit: Chaldæi fecerunt tres turmas, et invaserunt camelos, et tulorunt eos, necnon et pecoros percusserunt eos, necnon et pecoros percusserunt